DE IMPERFECTI ATQUE AORISTI APUD HERODOTUM USU.

DISSERTATIO INAUGURALIS

QUAM

AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

AB

AMPLISSIMO PHILOSOPHORUM ORDINE

IN

ACADEMIA FRIDERICIANA HALENSI

CUM VITEBERGENSI CONSOCIATA

RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

AUGUSTUS ZANDER

PALAEOMARCHICUS.

HALIS SAXONUM

FORMIS DESCRIPSIT E. KARRAS.

MDCCCLXXXII.

Multi forsitan admirentur, quod quamquam praeclarissimi homines in linguae Graecae temporum usum inquisiverunt eorumque de vi ac significatione scripserunt, tamen ad hanc rem me confero; sed syntaxin linguae Graecae et Latinae ex singulorum auctorum elocutione constituendam esse nemo harum rerum peritus negabit; quare quum nonnullae res Herodoti sermonis propriae, a quibus aliorum genus scribendi abhorret, aliquantum mihi in Herodoti libris versanti contemplatione dignae esse viderentur, operam meam in temporum apud Herodotum discrimine investigando non plane sine fructu esse consumpturum me putavi. Itaque cum de perfecto [1]) et futuro [2]) Herodoteo jam quaesitum sit, imperfecti atque aoristi usum tractandum mihi proposui, atque quum de omnibus modis scribere longum esse videretur, de indicativi horum temporum usu quaestionem instituisse satis habui.

Editionibus cum aliis, tum maxime Baehrii, Abichtii, Steinii usus sum et ex eis magnum fructum cepi; in exemplis afferendis Steinii editionem minorem Weidmannianam sequar.

---

[1]) Beyer, de perfecti apud Herodotum usu syntactico. Diss. Breslau 1868.

[2]) Cavallin, de futuro Herodoteo. Universitätsschriften von Lund.

Caput I.

De imperfecto.

Quod multi dicunt imperfecto eam actionem significari, quae praeterito tempore duret, aoristo eam, quae temporis puncto perfecta itaque absoluta sit, si non errare, at certe non satis diligenter dicere mihi videntur, nam imperfecto per se non magis diuturnitas exprimi potest quam tempore praesenti, quocum illud eandem radicem habet. Conexu modo verborum vel vocabulis quibusdam additis diuturnitatis notio exoritur. Omnis autem actio, quamvis brevis sit, cujus quis vult progressum significare imperfecto exprimenda est; qua in re apparet saepe auctoris arbitrio permissum esse, utrum actionis progressum indicare an simplex factum narrare velit. Itaque imperfectum est tempus actionis progredientis, quae praeterito tempore non perfecta est, id quod Kuehnerus[3]) nominat „Imperfect der Entwicklung.“ Cum autem actionis explicationem, quam exprimit imperfectum, certum quoddam tempus durare opus sit, fit, ut a multis imperfecto omnino diuturnitatis notio tribuatur; qua in re tamen semper tenendum est, ipsa verbi forma non diuturnitatem significari, sed actionis explicationem et processum nobis ante oculos poni.

Exempla afferre misi liceat:

Her. II 125, 14: *ἐξεποιήθη δ᾽ ὦν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρῶτα, μετὰ δὲ τὰ ἐχόμενα τούτων ἐξεποίευν, τελευταῖα δὲ αὐτῆς τὰ ἐπίγαια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν.* Postquam Aegyptii pyramidem construxerunt, angulos intra singulos

---

[3]) Griech. Gr. § 383, 1.

gradus ortos lapidibus effarciunt, a summo incipientes; primum exstat aoristus, tempus narrandi, ἐξεποιήθη, tum cum auctor angulos summo continentes expleri dicit, imperfectum ἐξεποίευν ponit, ut significet angulos singulatim unum post alterum lapidibus effarciri et nos quasi intueri cogat, quomodo actio progrediatur. Quod eo clarius intelligitur, quia ter auctor eodem verbo ἐκποιεῖν utitur; postremo rursus exstat aoristus narrans. Similes sunt loci I 43, 4: ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ὄλυμπον τὸ ὄρος ἐζήτεον τὸ θηρίον, εὑρόντες δὲ καὶ περιστάντες αὐτὸ κύκλῳ ἐσηκόντιζον. 96, 6: μετὰ δὲ τούτους καὶ τὰ ἄλλα ἔθνεα ἐποίεε τὠυτό, i. e. ceterae gentes una post alteram se in libertatem vindicabant. 102, 8: κατεστρέφετο τὴν Ἀσίαν ἀπ᾽ ἄλλου ἐπ᾽ ἄλλο ἰὼν ἔθνος. IV 76, 15: Ἀνάχαρσις τὴν ὁρτὴν ἐπετέλεε πᾶσαν τῷ θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. 144, 10: Ἑλλησποντίων τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέφετο. V 10, 7: τὰ παραθαλάσσια δ᾽ ὦν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίεε. IX 13, 10: ὑπεξεχώρεε ἐμπρήσας.

Imperfecto igitur indicatur unius actionis singulas partes unam post alteram evenisse, aoristis plures actiones unam post alteram factas esse narratur. Diuturnitatis vero notionem ab hoc tempore per se plane alienum esse vel maxime inde cernitur, quod cum celeritatis vocibus κατὰ τάχος, αὐτίκα etc. conjungitur.[4]) Sed inveni apud Herodotum ejusmodi voces multo saepius imperfecto quam aoristo additas, quod ut ostendam, enumero locos: I 21, 3 αὐτίκα ἔπεμπε. 48, 6 αὐτίκα προσεύχετο. 78, 4 αὐτίκα ἔπεμπε. 110, 1 αὐτίκα ἄγγελον ἔπεμπε. III 16, 3 αὐτίκα ἐκέλευε. 19, 3 αὐτίκα μετεπέμπετο. 25, 3 αὐτίκα ἐστρατεύετο. 27, 3 αὐτίκα ἐφόρεον. 39, 10 αὐτίκα εὔξετο ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ. V 14, 5 αὐτίκα ἔθεε. 92 η, 29 αὐτίκα εἶχε. 101, 5 αὐτίκα ἐπενέμετο. 112, 1 μεταυτίκα συνέμισγε. 113, 7 αὐτίκα ἐποίεε. 115, 6 αὐτίκα ἀπέπλεον. VI 12, 21 αὐτίκα ἤθελε. 67, 14 αὐτίκα ἔθυε. 101, 4 αὐτίκα ἐξεβάλλοντο. VII 1, 6 αὐτίκα ἐπηγγέλλετο. 15, 4 παραυτίκα

---

[4]) cf. Schmidt, der griech. Aorist in seinem Verhältnisse zu den übrigen Zeitformen pag. 12. Kühner, griech. Gram. § 383, 1. H. Schmidt, doctrina temporum IV pag. 20.

ἐφρόνεον. 215, 2 *αὐτίκα ἔπεμπε.* VIII 108, 5 *αὐτίκα ἐδόκεε.* 115, 3 *ἐπορεύετο κατὰ τάχος.* 110, 5 *αὐτίκα ἀπέπεμπε.* 128, 15 *αὐτίκα ἔφερον.* IX 17, 11 *αὐτίκα παρῆν.* 45, 2 *αὐτίκα εἵποντο.* 47, 5 *αὐτίκα ἐπειρᾶτο.* 66, 2 *αὐτίκα οὐκ ἠρέσκετο.* 87, 12 *αὐτίκα ἐπεκηρυκεύοντο.* 92, 2 *αὐτίκα ἐποιεῦντο.* 93, 19 *αὐτίκα ἔτικτε.* 94, 11 *αὐτίκα εἶχε.* 113, 4 *αὐτίκα ἐπορεύετο.*

Aoristus in locis ejusmodi ab auctore raro usurpatur; ex illis autem exemplis apparet auctorem, ubi imperfecto utatur, non respicere actionis diuturnitatem ipsam.

Cum igitur imperfecto processus vel singulae partes actionis significentur, saepe fit, ut illud ponatur, cum prima pars actionis, non actio ipsa denotetur. Nam cum omnem actionem voluntas et consilium praecedere debeat, consilium aut initium actionis quasi pars actionis ipsius nominari potest. Itaque imperfectum de ea actione adhibetur, quae tantum tentatur, sed quae quominus perficiatur, aliqua res prohibet.[5]) Qui usus imperfecti quod dicitur de conatu, luculentissime cognosci potest ex hoc loco:

VI 108, 4: *καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες* (se Atheniensibus tradiderant eorumque sub potestate erant) *ἔδοσαν δὲ ὧδε·* (tradiderunt) *πιεζεύμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες ἐδίδοσαν πρῶτα Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτούς* (se tradere volebant). *οἱ δὲ οὐ δεκόμενοι ἔλεγόν σφι τάδε.*

Praeterea imperfecti de conatu usurpati apud Herodotum haec exstant exempla: I 68, 26 *ἐμισθοῦτο παρ᾽ οὐκ ἐκδιδόντος* (conducere volebat). 69, 16 *οἱ Λακεδαιμόνιοι χρυσὸν ὠνέοντο, — Κροῖσος δέ σφι ὠνεομένοισι ἔδωκε δωτίνην.* 123, 5 *Κῦρον δὲ ὁρέων ἐπιτρεφόμενον ἐποιέετο σύμμαχον* (socium sibi conciliare volebat). 127, 1 *Πέρσαι μὲν — ἄσμενοι ἐλευθεροῦντο.* 174, 15 *ταύτῃ ὁ ἰσθμός ἐστι τὸν ὤρυσσον.* II 151, 7 *τὴν κυνέην ἐοῦσαν χαλκέην ὑπέσχε καὶ ἔσπενδε.* III 47, 7 *τὸν ἦγονΚροίσῳ.* III 53, 27 *ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο* (proficisci volebat) *ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον.* 52, 22 *Περίανδρος μὲν τούτοισι αὐτὸν κατελάμβανε.* 139, 13 *ἐπεθύμησε τῆς χλανίδος καὶ αὐτὴν*

---

[5]) cf. Baeumlein, philol. XII. p. 704.

προσελθὼν ὠνέετο. V 18, 4 *ὁ δὲ ταῦτά τε ἐδίδου.* 22, 9 *οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργόν μιν.* 70, 6 *Κλεομένης — ἐξέβαλλε Κλεισθένεα καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ἄλλους πολλούς.* 72, 2 *Κλεομένης ὡς πέμπων ἐξέβαλλε.* 94, 1 *Ἱππίῃ δε — ἐδίδου — Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ τούτων μὲν οὐδέτερα αἱρέετο.* 104, 13 *ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συναπίστασθαι.* VII 20, 10 *τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐτιμωρέετο.* IX 2, 2 *οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον Μαρδόνιον.* 34, 4 *ὥς μιν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο.* 77, 6 *τούτους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίης· Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔων διώκειν.* 109, 14 *ἀλλὰ πόλις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον καὶ στρατόν.*

Cum, ut supra demonstratum est, in imperfecto explicationis et ob eam causam simul diuturnitatis notio insit, plerumque illud de eis actionibus, quae eodem tempore fiunt, adhibetur ita ut ex altera magis appareat, quo tempore altera evenerit; ea, quae durat altera intrante, semper fere imperfecto, ea, quae intrat aoristo exprimitur.[6]) Quod usitatissimum est in enuntiatis, quae a particulis temporalibus et relativis velut *ἐν ᾧ, ἐν ὅσῳ, ὅτε, ἕως, ὅσον χρόνον* (quamdiu) incipiunt. Sed etiam in enuntiatis paratacticis, cum apud antiquissimos Graecorum auctores verborum apta et quasi rotunda compositio, qua posteri excellunt, nondum exculta esset simplexque et paratactica structura quae dicitur *λέξις εἰρομένη,* in usu esset, temporibus exprimendum erat, quae ratio inter actiones intercederet, id quod haud scio an nemo magis observaverit quam Herodotus. Velut exstat I 10, 6 *ὑπεκδὺς ἐχώρεε ἔξω. καὶ ἡ γυνὴ ἐπορᾷ μιν ἐξιόντα* propterea imperfectum *ἐχώρεε,* quod femina eum, dum recedit, repente conspicatur. VIII 70, 4 *νὺξ γὰρ ἐπεγένετο· οἱ δὲ παρεσκευάζοντο,* dum se parant, nox appetit. IX 14, 1 *Μαρδόνιος μὲν δὴ ὑπεξεχώρεε, ἤδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἐόντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη.*

Exempla, in quibus vocabula illa temporum rationes indicantia cum imperfecto conjunguntur, haec sunt:

---

[6]) cf. Schwidop, zur Moduslehre im Sprachgebrauch des Herodot. Königsberg i. Pr. 1876. p. 14.

I. ἐν ᾧ, ἐν ὅσῳ, ὅτε:

I 145, 4 ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον, δυώδεκα ἦν αὐτῶν μέρεα. 174, 12 ὤρυσσον οἱ Κνίδιοι, ἐν ὅσῳ Ἅρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο. 186, 12 ἐν ᾧ ἐπίμπλατο τοῦτο, ἐν τούτῳ ἀνοικοδόμησε. III 19, 5 ἐν ᾧ δὲ τούτους μετήισαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε. 74, 1 ἐν ᾧ ἐβουλεύοντο, ἐγένετο τάδε. 136, 12 ἐν ᾧ ἔπασχον, ἀπικνέεται. IV 95, 16 ἐν ᾧ ἐποίεε καὶ ἔλεγε, ἐποιέετο. 124, 6 ἐν ᾧ ἐτράπετο, ὑπέστρεφον. VI 89, 5 ἐν ᾧ ἐδέοντο, διεφθάρη. 97, 1 ἐν ᾧ ἐποίεον, οἴχοντο. VII 26, 1 ἐν ᾧ ἐργάζοντο, ἐπορεύετο. VIII 8, 1 ἐν τῷ ἐποιεῦντο, εἶχε. 114, 1 ἐν τῷ Μαρδόνιός τε τὴν στρατιὴν διέκρινε καὶ Ξέρξης ἦν περὶ Θεσσαλίην, ἐληλύθεε. IX 23, 3 ἐν ᾧ ἐπεβοήθεε, γίνεται. 102, 5 ἐν ᾧ περιήισαν, ἐμάχοντο. 112, 1 ἐν τῷ διελέγετο, διαλυμαίνεται.

Bis exstat imperfectum cum aoristo conjunctum: III 150, 3 ἐν ὅσῳ γὰρ ὅ τε Μάγος ἦρχε καὶ οἱ ἑπτὰ ἐπανέστησαν, παρεσκευάζοντο. V 108, 1 ἐν ᾧ ἡ ἀγγελίη ἀνήιε καὶ Δαρεῖος ἦλθε καὶ Ἱστιαῖος ἐκομίζετο, ἐγίνετο τάδε. Semel exstat aoristus solus: I 164. 12 ἐν ᾧ ὦν ὁ Ἅρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιήν, οἱ Φωκαιέες ἔπλεον.

II. ἕως, ὅσον χρόνον, μέχρι, μέχρι ὅσου:

I 62, 8 ἕως ἤγειρε λόγον οὐδένα εἶχον. II 57, 6 ἕως ἐβαρβάριζε, ἐδόκεε. III 25, 21 ἕως εἶχον, διέζωον. 48, 15 ὅσον χρόνον ἱκέτευον, ἵστασαν. IV 3, 16 μέχρι ὥρων, ἐνόμιζον. 119, 12 ἐπεκρατέετε ὅσον χρόνον ὁ θεὸς παρεδίδου. VII 161, 7 ὅσον ἐδέεν ἡγέεσθαι, ἐξήρκεε. VIII 3, 9 εἶκον, μέχρι ὅσου ἐδέοντο. IX 6, 2 ἕως προσεδέκοντο, ἔμενον. 23, 5 ἕως ἦσαν, ἑσσοῦντο καὶ ἀπέλειπον. 63, 5 ὅσον χρόνον περιῆν, ἀντεῖχον. 70, 7 ἕως ἀπῆσαν, ἠμύνοντο. 102, 7 ἕως ἦν, ἠμύνοντο.

Videmus igitur scriptorem has particulos, si significant „quamdiu“, semper cum imperfecto conjungere.

Huc pertinet etiam hic usus: Saepissime Herodotus libris suis de quibusdam rebus, quae in itineribus suis expertus cognovit, inserit annotationes, quae imperfecto pronuntiantur, cum in lingua Graeca quae quis ipse vidit, imperfecto, quae ex aliis comperit, aoristo proferre soleat. Nam quam rem experti sumus,

ejus singulas partes in memoriam revocamus, ita ut progressum actionis ante oculos habeamus, qui imperfecto explicari debet; si autem quid non ipsi audivimus, tantummodo simplex factum confirmatur, quod fit aoristo. Quo cum usu plane congruit Germana lingua, nam etiam nos, si quem venientem ipsi vidimus dicimus „er kam", si ab aliis cognovimus, „er ist gekommen." Conf. in lingua Latina de constructione verbi memini.

Ut aoristus exstat II 20, 1 *ἀλλὰ Ἑλλήνων μέν τινες ἐπίσημοι βουλόμενοι γενέσθαι σοφίην ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τριφασίας ὁδούς.* Imperfectum ponitur I 183, 3 *ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι.* 192, 12 *ὅκου Τριταντείχμη — ἀργυρίου μὲν προσήιε ἑκάστης ἡμέρης ἀρτάβη μεστή.* 193, 1 *τοιαῦτα μὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἐόντα.* II 4, 1 *ὅσα δὲ ἀνθρωπήια πρήγματα, ὧδε ἔλεγον* etc. 4, 11, 15, 16. 10, 1 *κατάπερ οἱ ἱερέες ἔλεγον.* 13, 1 *ἔλεγον δὲ καὶ τόδε.* 143, 5 *ἐσαγαγόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐὸν μέγα ἐξηρίθμεον δεικνύντες — ἀριθμέοντες ὧν καὶ δεικνύντες οἱ ἱερέες ἀπεδείκνυσαν.* V 45, 12 *τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι.* 115, 1 *Ἀμαθούσιοι μέν νυν ἐποίευν ταῦτα καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ.* VI 98, 4 *ὡς ἔλεγον Δήλιοι.* 119, 20 *οἳ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώρην ταύτην.* VII 129, 28 *ἔστι γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὡς ἐμοὶ ἐφαίνετο εἶναι ἡ διάστασις τῶν οὐρέων.*

Linguae Graecae proprius est imperfecti usus, quo interdum ea actio, quae aliquo modo spectat ad aliam praeteriti temporis actionem, imperfecto indicatur, quamquam prius facta est quam illa alia actio, ita ut pro plusquamperfecto Latino vel nostro exstare videatur. Cujus rei causam in eo contineri puto, quod eae res, quae minoris momenti sunt, in lingua Graeca imperfecto exprimi solent;[7]) itaque saepe imperfecto posito non tam respicitur temporis ratio, in quo fiunt duae actiones, quam gravitatis ratio singularum actionum. At id nobis cavendum est ne plusquamperfectum cum hoc imperfecto permutari posse putemus;

---

[7]) cf. Herling, vergleichende Darstellung der Lehre vom Tempus und Modus Hannover 1840 p. 101. „In allen diesen Sprachen tritt unverkennbar und durchaus gleichförmig die Eigenthümlichkeit hervor, dass der Aorist die Hauptsachen der Erzählung an einander reiht, das Imperfectum die begleitenden Umstände ausdrückt und diesen den Charakter blosser Nebenbestimmung giebt."

nam illis locis imperfectum referri non potest ad tempus actionis primariae, sed ad id tempus referendum est, quo actio, quae imperfecto indicatur, fiebat, ita ut positum sit quasi sit absolutum. Itaque multum interest, utrum imperfectum an plusquamperfectum usurpetur, quamquam saepe auctoris arbitrio permittitur, quo tempore uti velit. Priusquam adeo ad eos Herodoti locos, de quibus hic agitur, nonnulla exempla afferre mihi liceat, quibus apparet actiones, quae levioris momenti sunt, imperfecto exprimi:

I 73, 9 *ἐτυράννευε δὲ τοῦτον τὸν χρόνον.* III 1, 2 *ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἦρχε.* 52, 27 *ἐπεκράτεε γὰρ καὶ ταύτης.* 67, 7 *διαπέμψας γὰρ ὁ Μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τῶν ἦρχε.* IV 120, 8 *καὶ πρὸς μὲν μίαν τῶν μοιρέων, τῆς ἐβασίλευε Σκώπασις, προσχωρέειν.* 120, 14 *τὰς δὲ δύο τῶν βασιληίων, τήν τε μεγάλην τῆς ἦρχε Ἰδάνθυρσος καὶ τὴν τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις* etc. Ex ceteris libris tantummodo numeros adscribo: V 1, 2. 36, 9. 97, 5. VII 3, 18. 180, 2. 181, 1. 194, 5. 205, 13. 211, 4. 215, 3. 222, 8. 233, 1. VIII 47, 6. 82, 3. 131, 13. IX 20, 3. 21, 17. 66, 6. 69, 14.

Nunc enumerabo exempla ejus usus, de quo supra disserui, quem plerumque repperi in enuntiatis relativis et temporalibus, raro in primariis:

I 14, 15 *ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιλήιον θρόνον ἐς τὸν προκατίζων ἐδίκαζε* i. e. in quo sedens jus dixerat. 22, 10 *ἤκουε τοὺς ἐναντίους λόγους ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε* (exspectaverat). 66, 19 *πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο, ἐργάζοντο.*[8]) 79, 10 *ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε.* 81, 4 *οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμποντο* (missi erant), *τούτους δὲ ἐξέπεμπε.* 97, 4 *οὔτε κατίζειν ἔτι ἤθελε, ἔνθαπερ πρότερον προκατίζων ἐδίκαζε.* 102, 11 *στρατευσάμενος ἐπὶ τούτους οἵ Νίνον εἶχον καὶ ἦρχον πρότερον πάντων.* 113, 3 *τὸν μὲν ἔφερε* (tulerat) *θανατώσων παῖδα, τοῦτον μὲν παραδιδοῖ, τὸν δὲ — ἔθηκε ἐς τὸ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε* (tulerat) *τὸν ἕτερον.* 130, 5 *πάρεξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἦρχον* (regnaverant). 141, 13 *ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον — οὐκ ἐπείθοντο.* 156, 10 *ἐνετείλατο προειπεῖν Λυδοῖσι τὰ ὁ Κροῖσος ὑπετίθετο* (suaserat). 186, 11

---

[8]) cf. Steinius ad hunc locum.

ἐκτρέψασα τοῦ ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον πᾶν ἐς τὸ ὤρυσσε (foderat) χωρίον. II 121 δ, 27 ἔνθαπερ ἔπινον (biberant), κατακοιμηθῆναι. III 15, 11 ὅς ἀπέλαβε τήν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν 75, 4 ὁ δὲ τῶν μὲν δὴ ἐκεῖνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν ἑκὼν ἐπελήθετο. 219, 30 ἀπῆκε τοῦτόν τε τὸν παραιτέετο. 132, 5 οἳ βασιλέα πρότερον ἰῶντο. 147, 3 ἐντολάς τε τὰς Δαρεῖός οἱ ἀποστέλλων ἐνετέλλετο — ἐπελανθάνετο. IV 145, 25 τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο ἐξέδοσαν ἄλλοισι. V 25, 9 ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἵζων ἐδίκαζε. 43, 7 παραλαβὼν δὲ Δωριεὺς τὸν στόλον τὸν καὶ ἐς Λιβύην ἦγε, ἐκομίζετο. 49, 25 δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς τῆς γῆς τὴν περίοδον, τὴν ἐφέρετο. 120, 3 τὰ μὲν οἱ Κᾶρες ἐβουλεύοντο, μετῆκαν. 124, 10 εἴτε (sc. ἄγοι) ἐς Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, τὴν Ἱστιαῖος ἐτείχεε (moenibus circumdederat). VI 65, 21 παρεχόμενος κείνους οἳ τότε ἐτύγχανον πάρεδροί τε ἐόντες (adfuerant). 75, 3 κατῆγον αὐτὸν δείσαντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρτην τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. VII 17, 5 ἦλθέ οἱ τὠυτὸ ὄνειρον τὸ καὶ παρὰ Ξέρξεα ἐφοίτα. 168, 4 λέγοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρός Γέλωνα ἔλεγον 195, 3 Πενθύλος (sc. ἥλω), ὅς ἦγε μὲν δυώδεκα νέας ἐκ Πάφου. VIII 42, 5 συνελέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχεον. 78, 3 ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὥρεον αὐτοὺς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώρην εἶναι. 132, 3 ἀπίκοντο ἄγγελοι, οἳ καὶ ἐς Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτων ἀπικόμενοι ἐδέοντο.

Minus saepe exstat hoc imperfectum in enuntiatis primariis; exempla propono haec:

I 108, 9 ἐκ γάρ οἱ τῆς ὄψιος οἱ τῶν Μάγων ὀνειροπόλοι ἐσήμαινον (indicaverant). V 13, 15 αὐτοῦ γὰρ ὦν τούτου εἵνεκα καὶ ἐποιέετο. 21, 1 οὗτοι μὲν — διεφθάρησαν καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπηίη αὐτῶν· εἵπετο γὰρ δή σφι καὶ ὀχήματα καὶ θεράποντες. 104, 5 οὗτος ὡνὴρ πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο ἀπίστασθαι, τότε δὲ — ἐνῆγε. VIII 103, 5 ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ τοὺς παῖδας ἐς Ἔφεσον· νόθοι γάρ τινες παῖδές οἱ συνείποντο. IX 10, 8 Κλεόμβροτος γὰρ — οὐκέτι περιῆν, ἀλλ' ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τὴν στρατιὴν — ἀπέθανε· ἀπῆγε (abduxerat) δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεόμβροτος.

Quo usu lingua Graeca valde differt a Latina et nostra, in qua ratio temporum accuratissime observatur. Attamen id animadvertere possumus Herodotum ejusmodi locis maximam ad partem uti imperfectis eorum tantum verborum, quorum imperfecta omnino ab eo de rebus praeteritis adhiberi solent et multo magis in usu sunt quam aoristi.[9])

Jam vero ex imperfecti natura ipsa facile intelligitur quare id in moribus institutisque describendis atque in rebus pingendis usurpetur. Nam cum aoristus, ut est tempus narrativum, singula facta quae majoris momenti sunt, enumeret, imperfectum, ut est tempus explicationis, omnes res, quibus actio primaria magis explanetur et illustretur, oculis nostris quasi subjicit, ut videre possimus, quomodo fiant, et narratio ut ita dicam retardetur et trahatur. Sed cum etiam aoristus aliquid fieri solere indicet, aliquantum interest inter imperfectum et aoristum; nam hic praeteritum et praesens et futurum tempus complecti potest, illud praeteriti modo partem quandam temporis complectitur.

Exempli causa affero:

I 79, 13 *ἡ δὲ μάχη σφέων ἦν ἀπ᾽ ἵππων, δόρατά τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἱππεύεσθαι ἀγαθοί.* 144, 7 *ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τοῦ Ἀπόλλωνος ἐτίθεσαν τὸ πάλαι τρίποδας χαλκέους τοῖσι νικῶσι.* 163, 5 *ἐναυτίλλοντο δὲ οὐ στρογγύλῃσι νηυσί, ἀλλὰ πεντηκοντέροισι.* 196, 4 *κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐποιέετο τάδε.* II 52, 1 *ἔθυον πάντα πρότερον οἱ Πελασγοί, ἐπωνυμίην δὲ οὐδ᾽ οὔνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτῶν.* 52, 15 *ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθυον.* 168, 7 *χίλιοι ἐδορυφόρεον ἐνιαυτὸν ἕκαστοι τὸν βασιλέα.* 180, 5 *πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις ἐδωτίναζον, ποιεῦντες δὲ τοῦτο οὐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου ἠνείκαντο.* III 57, 10 *αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἑκάστῳ χρήματα διενέμοντο.* V 67, 29 *τά τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυώνιοι ἐτίμων τὸν Ἄδρηστον καὶ δὴ πρὸς τὰ πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χόροισι ἐγέραιρον.* 87, 18 *ἐφόρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ οἱ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα.* 89, 2 *περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον.* VII 41, 9 *ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, ἀργυρέας ῥοιὰς εἶχον.* VIII 137, 9 *ἡ*

---

[9]) cf. infra.

δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέως αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. IX 22, 10 *ἐνεσκεύαστο γὰρ οὕτω· ἐντὸς θώρηκα εἶχε.* I 127, 10 *οἱ μὲν ἐμάχοντο, οἱ δὲ αὐτομόλεον πρὸς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐθελοκάκεόν τε καὶ ἔφευγον.* II 173, 3 *τὸ μὲν ὄρθριον — ἔπρησσε* (sc. *Ἄμασις*) *τὰ προσφερόμενα πρήγματα, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἔπινέ τε καὶ κατέσκωπτε τοὺς συμπότας καὶ ἦν μάταιος.* VI 213 (descriptio pugnae Marathoniae) *ἐνίκων, ἐνίκων, ἐδίωκον, ἐνίκων, ἔων φεύγειν, ἐμάχοντο, ἐνίκων, εἵποντο.*

Huc etiam ille usus pertinet, quo quae res aoristo in universum facta indicatur et summatim attingitur, ea imperfecto illustratur ejusque singulae partes accuratius explicantur. Subtiliter dicit Curtius[10]) actionem aoristi cum puncto, imperfecti cum linea, quae ordiatur a puncto, comparari posse. Atque apud Herodotum quidem, qui formulas quasdam et conformationes identidem repetit, qua in re saepe imitatio Homeri agnoscitur, ille usus frequentissimus est.

Exempla commemoro haec:

I 108, 3 *Ἀστυάγης τῷ πρώτῳ ἔτει εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεε δὲ ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φῦναι ἄμπελον,* ubi actio aoristi *εἶδε* recipitur et explanatur imperfecto *ἐδόκεε.*

Eadem verba et tempora scripta videmus:

I 209, 2. II 239, 3. III 65, 6. 124, 3. VI 107, 4. 131, 10. V 55, 3. VII 12, 5. 19, 2, imperfectum *ἐδόκεε* I 107, 5. III 64, 3. VII 18, 2. Uno ejusmodi loco auctor verbi *δοκεῖν* aoristo utitur: III 30, 9 *ὄψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν.*

Illa structura apud auctorem maxime in usu est, si quod verbum eodem verbo aut verbo *ποιεῖν,* aut *ποιεῖν* alio verbo recipitur: III 120, 3 *οὗτος ἐπεθύμησε πρήγματος οὐκ ὁσίου· οὔτε γάρ τι παθὼν — ἐπεθύμεε λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι.* VI 111, 13 *ἐγένετο τοιόνδε τι· τὸ στρατόπεδον — τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ τάξιας ὀλίγας.* VII 156, 17 *τὠυτὸ δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας — ἐποίησε διακρίνας. ἐποίεε δὲ ταῦτα.* 222, 3 *Θηβαῖοι κατέμειναν μοῦνοι παρὰ Λακ. τούτων δὲ Θη-*

[10]) Griech. Gr. § 484, 2 Anmerk.: „Man kann die eintretende Handlung dem Punkt, die dauernde der Linie, die vollendete einer geschlossenen Fläche vergleichen."

βαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμενον. VIII 67, 4 et 13 ἀπεβιβάσαντο, ἀπεβίβαζον. IX 51, 2 et 15 ἔδοξε, ἐδόκεε.

III 150, 6 [11]) ἐπείτε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες προεξαιρέετο. V 12, 10 ἐποίησαν τοιόνδε. σκευάσαντες τὴν ἀδελφέην — ἐπ' ὕδωρ ἔπεμπον. 82, 1 ἡ δὲ ἔχθρη — ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε. Ἐπιδαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου etc. VI 22, 14 ἐν ᾧ τοιόνδε δή τι συνήνεικε γενέσθαι. Σάμιοι γὰρ — ἐγίνοντο. 77, 16 πρὸς ταῦτα ἔδοξε — χρῆσθαι, δόξαν δέ σφι ἐποίευν. III 42, 1 τάδε οἱ συνήνεικε γενέσθαι. ἀνὴρ — ἠξίου. VI 87, 4 ἐποίησαν, παρεσκευάζοντο. VII 125, 2 ἐπεθήκαντο, ἅπτοντο, ἐκεραΐζον. VIII 91, 3 ἀπεδέξαντο, ἐκεραΐζον. 141, 8 et 12 ἐπανέμειναν, ἐποίευν. IX 94, 4 διέπρηξαν, παρίζοντο, ἐποιεῦντο.

Paullo aliter res se habet, si aoristi sequuntur imperfecta; nam ut illam comparationem retineamus: ut linea constat ex singulis punctis, ita actionis, quam in universum narrat imperfectum, singulae partes exprimuntur aoristis.

Exempla haec afferro:

I 114, 4 ἔπαιζε, εἵλοντο, διέταξε. 50, 2 ἱλάσκετο, ἔθυσε. 161, 2 ἐστρατεύετο, ἐξηνδραποδίσατο, ἐπέδραμε. 191, 2 et 6 ἐποίεε, προεῖπε. III 9, 3 ἐμηχανᾶτο, ἐπέσαξε, ἤλασε. 52, 28 ἐστρατεύετο, εἷλε, εἷλε, ἐζώγρησε. 74, 1 ἐγίνετο, ἔδοξε. 123, 8 ἐποίεε, ἐπέβαλε. 142, 4 ἐποίεε, ἱδρύσατο, οὔρισε, ἔλεξε. V 30, 2 ἤρχετο, ἔφυγον, ἀπίκοντο. 63, 18 ἐμηχανέοντο, ἐπῆκαν, κατεῖρξαν. 116, 7 et 117, 2 ἐπόρθεον, εἷλε, εἷλε. VIII 33, 2 et 9 ἐδήιουν, κατέκαυσαν, ἐνέπρησαν, εἷλον, διέφθειραν. 35, 4 ἐσιναμώρεον, ἐνέπρησαν. 95, 4 ἐποίεε, ἀπέβησε. IX 99, 2 ἐποίευν, ἀπέβησαν.

Venio nunc ad eam rem, de qua multi quaesiverunt aliique aliter sentiunt, ad imperfecti in iteratione usum. Cum alii [12]) imperfecto et aoristo vim iterationis, alii [13]) imperfecto soli

---

[11]) cf. Scheuerlein, Syntax der griech. Sprache p. 336.

[12]) Krüger, gr. Sprachlehre 53, 2, 2 „Ebenso steht das Imp. auch von wiederholt Vorgekommenen."

[13]) G. Curtius, gr. Schulgr. § 489, 2 „Der Grieche gebraucht daher das Imperfect zur Beschreibung wiederholter Handlungen und dauernder Zustände der Vergangenheit.

tribuant, alii [14]) neque in imperfecto neque in aoristo inesse iterationis notionem contendunt. Quibus de sententiis quid mihi judicandum esse videatur, infra exponam; nunc primum videamus, quomodo Herodotus actionum repetitionem expresserit. Repperi sex modis illum usum esse: imperfecto, imperfecto cum particula ἂν conjuncto, imperfecto et aoristo in σκον et σκομην exeuntibus, imperfecto et aoristo in σκον exeuntibus cum particula ἂν conjunctis.

I. *Longe saepissime iteratio imperfecto solo exprimitur. loci sunt hi:*

I 17, 4 ὅκως μὲν εἴη ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἁδρός, τηνικαῦτα ἐσέβαλλε τὴν στρατιήν· ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων etc. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκήματα — οὔτε κατέβαλλε οὔτε ἐνεπίμπρη οὔτε θύρας ἀπέσπα, ἔα δὲ κατὰ χώρην ἑστάναι· ὁ δὲ — ὅκως διαφθείρειε ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. 162, 8 ὅκως ποιήσειε, ἐπόρθεε. 171, 8 ὅκως δέοιτο ἐπλήρουν. 196, 11 ὅκως πρηθείη, ἀνεκήρυσσε.[15]) 204, 10 ὅκῃ ἰθύσειε, ἀμήχανον ἦν. II 108, 16 ὅκως ἀπίοι, ἐχρέωντο. 120, 10 ὁκότε συμμίσγοιεν, ἀπώλλυντο. 125, 6 ὅκως ἀνίοι, ἐτίθετο. 150, 15 ὅκως γίνοιτο νύξ, ἐξεφόρεον. 181, 7 ἐπείτε συγκλίνοιτο, οἷός τε ἐγίνετο. 181, 17 ὁκότε ἔλθοι, ἐμίσγετο. 172, 9 ἑκάστοτε ἐναπενίζοντο. III 39, 12 ὅκου ἰθύσειε, ἐχώρεε. 148, 8 ὅκως ἴδοιτο, ἀπεθώυμαζέ τε καὶ ἐξεπλήσσετο. IV 78, 27 ὅτε διατρίψειε, ἀπαλλάσσετο. 129, 10 ὅκως ἀκούσειαν, ἐταράσσοντο. V 29, 5 ὅκως ἴδοιεν, ἀπεγράφοντο. 92 ζ, 14 ἐκόλουε αἰεὶ ὅκως ἴδοι. VI 12, 3 ὅκως χρήσαιτο καὶ ὁπλίσειε, παρεῖχε. 31, 5 ὅκως λάβοι, ἐσαγήνευον. 61, 21 ὅκως ἐνείκειε, ἵστα καὶ ἐλίσσετο. 75, 5 ὅκως ἐντύχοι, ἐνέχραυε. 77, 17 ὅκως προσημαίνοι, ἐποίευν. 138, 11 εἰ τύπτοιτο, ἐβοήθεον καὶ ἐτιμώρεον. VII 128, 11 ἐσέβαινε αἰεὶ ὅκως ἐθέλοι. VIII 52, 5 ὅκως ἄψειαν, ἐτόξευον. 90, 17 ὅκως ἴδοι, ἀνεπυνθάνετο καὶ ἀνέγραφον. 91, 6 ὅκως δια-

---

[14]) Kühner. gr. Gr. § 368, 8, 3.

[15]) Steinius scripsit, ἂν ἀνεκήρυσσε; sed cum codices exhibeant ἀνεκήρυσσε, hanc scripturam retinendam esse puto, etiamsi negari non potest particulam ἂν ante verbum ab eadem syllaba incipiens facile a librariis omitti potuisse.

φύγοιεν, ἐσέπιπτον. 115, 6 ὅκου γινοίατο, ἐσιτέοντο. 115, 8 εἰ εὕροιεν, κατήσθιον καὶ ἔλειπον. 128, 6 ὅκως γράψειε, ἐτόξευον. IX 1, 3 ὅκου ἑκάστοτε γίνοιτο, τούτους παρελάμβανε. 40, 5 ἡ ἵππος αἰεὶ προσέκειτο καὶ ἐλύπεε. 40, 7 αἰεὶ κατηγέοντο. 102, 20 ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι. 116, 20 ὅκως ἀπίκοιτο, ἐμίσγετο.

Conjunctiones ὅκως, ὁκότε, εἰ cum optativo conjunctas propterea addidi, ut exemplis ipsis comprobarem iterationis notionem non imperfecto, sed toto verborum nexu effici. Cum autem eae actiones, quae saepius fiunt, quasi durantes cogitari possint, imperfectum, ut est tempus actionis durantis, aptius est quam aoristus ad rem iteratam exprimendam.

II. *Imperfectum cum particula ἄν conjunctum:*

I 196, 16 οἱ δ' ἂν — ἐλάμβανον. ὡς γὰρ δὴ διεξέλθοι — ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορφεστάτην ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος εἴη, καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε.[16]) 196, 22 τὸ δὲ ἂν χρυσίον ἐγίνετο — καὶ οὕτω ἐξεδίδοσαν. II 109, 6 εἰ παρέλοιτο, ἂν ἐσήμαινε. III 51, 12 ὅκως ἔλθοι, ἀπηλαύνετ' ἄν. 51, 14 ἀπελαυνόμενος δ' ἂν ἤιε. 148, 7 ὁ δ' ἂν προῆγε. 148, 9 ὁ δὲ ἂν ἐκέλευε. IV 42, 18 θερίσαντες δ' ἂν τὸν σῖτον ἔπλεον. 78, 22 ἔχων δ' ἂν ταύτην ἠγόραζε καὶ ἐχρᾶτο καὶ ἐποίεε. 128, 11 οἱ δὲ — ἐσέπιπτον ἐς τὸν πεζόν, ὁ δὲ πεζὸς ἂν ἐπεκούρεε. 130, 5 ὅκως καταλίποιεν, ἂν ὑπεξήλαυνον. 130, 9 ἐπηείροντο ἄν. 200, 13 ἀντορύσσοντες δ' ἂν ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεωρυχέοντας. VII 211, 12 οἱ δὲ — ἐπήισαν, οἱ δ' ἂν καταλαμβανόμενοι ἐπέστρεφον.

III. *Imperfectum iterativum exstat his locis:*

I 36, 4 οὗτος — τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε. πολλάκις δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐξελθόντες ποιέεσκον μὲν κακὸν οὐδέν, ἔπασχον δὲ πρὸς αὐτοῦ. 100, 4 τὰς δίκας γράφοντες ἐσπέμπεσκον καὶ ἐκεῖνος — ἐκπέμπεσκε. 148, 6 Ἴωνες ἄγεσκον ὁρτήν. 186, 19 ἐπιτείνεσκε δὲ ἐπ' αὐτήν,

[16]) Particula ἄν pertinet etiam ad ἀνεκήρυσσε; cf. H. Frohberger, über die Unterordnung mehrerer verba unter ein ἀπὸ κοινοῦ stehendes ἄν.

ὅκως ἡμέρη γένοιτο. 186, 22 τὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαιρέεσκον. 196, 7 ὅκως συναγάγοιεν, ἐσάγεσκον. 196, 11 ἔσκε, ἔσκον, ἔσκον. II 13, 2 ὅκως ἔλθοι, ἄρδεσκε. 317, 8 ἄρδεσκε.[17]) IV 43, 24 ὅκως καταγοίατο, φεύγεσκον. 78, 28 ταῦτα ποιέεσκε πολλάκις. 129, 11 ἔσκον. 200, 11 τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἔσκε κωφὰ, — κατὰ δὲ — ἠχέεσκε ὁ χαλκός. VI 12, 3 ὅκως χρήσαιτο καὶ ὁπλίσειε, ἔχεσκε. ib. 24 ἐθέλεσκον. 133, 14 τῇ μάλιστα ἔσκε ἑκάστοτε. VII 5, 15 ποιεέσκετο. 33, 11 ἔρδεσκε. 41, 2 μετεκβαίνεσκε, ὅκως αἱρέοι. 106, 2 πέμπεσκε, — πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος. 119, 15 ὅκως ἀπίκοιτο, ἔσκε, ποιεέσκετο, ἔσκε. 119, 18 ὡς γίνοιτο, ἔχεσκον; ὅκως ἀγάγοιεν, ἀπελαύνεσκον. 211, 11 ὅκως ἐντρέψειαν, φεύγεσκον. IX 40, 9 ἔσκον.

IV. *Aoristus iterativus:*

IV 78, 18 ὅκως ἔλθοι, καταλίπεσκε. IX 74, 6 ὅκως πελάσειε, βαλέσκετο.

V. *Imperfectum iterativum cum particula ἄν conjunctum:*

II 174, 3 ὅκως ἐπιλείποι, κλέπτεσκε ἄν. οἱ δ᾽ ἂν ἄγεσκον, ὅκου ἑκάστοισι εἴη. III 119, 12 κλαίεσκε ἂν καὶ ὀδυρέσκετο. IV 42, 16 ὅκως γίνοιτο, ἂν σκείρεσκον καὶ μένεσκον.

VI. *Aoristus iterativus cum particula ἄν conjunctus:*

IV 78, 20 ὅκως ἔλθοι καὶ ἐγκληίσειε, λάβεσκε ἄν. 138, 8 οἱ δὲ ἂν λάβεσκον.

Aoristo simplici neque solo neque cum part. ἄν conjuncto usquam auctor de iterata re, nisi fallor, usus est. Cur in imperfecto per se repetitionis notio non insit, supra breviter perstrinxi; imperfectum et aoristus, si cum part. ἄν conjunguntur, primum exprimunt hoc unum, actionem, quae praeterito tempore facta sit, certis modo condicionibus factam esse, id quod nostro sermone indicamus verbo „können." Semel auctor cum part. ἄν conjunctum aoristum adhibet: VIII 53, 5 τῇ δὴ οὔτε τις ἐφύλασσε οὔτ᾽ ἂν ἤλπισε, ubi nos „wo Niemand befürchten

---

[17]) cf. Buttmann griech. Gram. I 383.

konnte.“ Cum autem quod certis condicionibus evenerit, id iisdem condicionibus iterum atque saepius evenisse verisimile sit, fit, ut cum alia praeterita, tum maxime imperfectum cum part. ἄν conjunctum in lingua Graeca paullatim repetitionis significationem acceperit, qua in re id tenendum est, repetitionem non magis in tempore quam in particula ἄν inesse, sed verborum nexu effici.[18]) Cur in hac structura Graeci maxime imperfectum usurpaverint, de ea re recte Riemerus [19]) judicasse mihi videtur.

Multo aliter res se habet, cum aoristus et imperfectum determinationem in σκον et σκομην accipiunt, quae sua ipsius vi illis temporibus iterationis notionem affert: [20]) sed etiam hic aoristus in pedestri oratione raro ponitur, quin etiam nonnullis locis, quibus Herodotus aoristi formam iterativam scripsit, multi[21]) editores formam ab imperfecto derivatam conjectura restituunt. Quorum sententiam probare non possum; nam discrimen, quod est inter has formas iterativas, est idem atque inter imperfectum et aoristum, i. e. imperfectum iterativum significat progressum actionis repetitae, aoristus iterativus simpliciter narrat actionem repetitam. Quamobrem aoristi formas καταλίπεσκε (IV 78, 19) et βαλέσκετο (IX 74, 6) codicibus traditas, etiamsi codex R καταλείπεσκε et codex B βαλλέσκετο praebet, servandas esse puto, ut exstat IV 78, 21 λάβεσκε et 130, 8 λάβεσκον, quas formas illi editores non mutaverunt.

Si formae iterativae cum particula ἄν conjunctae sunt, id quod haud ita saepe fieri solet, iterationis notio, quae inest in illis, augetur et confirmatur; is est ille pleonasmus, qui in lingua Graeca et Latina tam saepe reperitur.

Quae cum ita sint, sententias eorum, qui temporibus ipsis iterationis vim tribuunt, rejiciendas esse puto; ego quidem Kuehnero assentior, qui non illis temporibus per se, sed sententiarum conexu eam vim effici contendit.

Magna est copia verborum, quorum imperfecta plerumque de rebus praeteritis adhibet auctor, etiamsi manifesto non ex-

---

[18]) cf. Kühner, gr. Gr. § 392 a, 5.

[19]) Riemer, de temporum apud Homerum usu. Progr. Neustadt in Westpreussen 1871 p. 22.

[20]) cf. Buttmann, griech. Sprachlehre I p. 383.

[21]) Krüger, Baehr, Abicht.

plicationem et processum actionis nobis ante oculos ponere, sed quod aliquando acciderit, incidisse simpliciter narrare vult, ita ut talibus locis imperfectum pro aoristo exstare videatur. Quamquam omnia horum verborum exempla collegi et in usum meum congessi, tamen hic locus non est, ut omnia afferam, cum nimia sit materiae copia. Itaque tantum modo eos locos enumerabo, qui maxime memorabiles mihi visi sunt.

Verba sunt haec:

I. dicendi: *λέγειν, ἀγορεύειν, ἀμείβεσθαι, φάναι;* exempla affere supervacaneum est, aoristus *ἔφησα* exstat: III 153, 9. IV 127, 19. VI 137, 5. VII 161, 21. VII 122, 4.

καλεῖν: I 120, 1 *Ἀστυάγης δίκην ταύτην ἐπέθηκε, Κύρου δὲ πέρι βουλεύων ἐκάλεε·* 127, 3 *Ἀστυάγης ὡς ἐπύθετο — πέμψας ἄγγελον ἐκάλεε αὐτόν.*

φράζειν: III 133, 5 *ἡ δὲ — ἔφραζε οὐδενί. ἐπεί τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο καὶ ἐπέδεξε.*

II. interogandi: *ἐρωτᾶν, εἴρεσθαι, χρηστηριάζεσθαι;* horum verborum tantummodo imperfectis utitur auctor; exempla non affero.

III. jubendi et orandi: *κελεύειν:* I 80, 12 *σκευάσας δὲ αὐτοὺς προσέταξε — τῇ δὲ καμήλῳ ἕπεσθαι τὸν πεζὸν στρατὸν ἐκέλευε, ὄπισθε δὲ τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε* etc. III 41, 7 *πεντηκόντορον πληρώσας ἀνδρῶν ἐσέβη ἐς αὐτήν, μετὰ δὲ ἀναγαγεῖν ἐκέλευε ἐς τὸ πέλαγος.* 75, 3 *οἱ Μάγοι ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον.*

ἐντέλλεσθαι: VIII 54, 5 *ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θῦσαι —, εἴτε ὄψιν ἰδὼν ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθύμιόν οἱ ἐγένετο.*

αἰτεῖν: IV 161, 7 *αἴτεον ὦν οἱ Κυρηναῖοι καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν.* VIII 122, 3 *ὁ δὲ — ἔφησε ἔχειν, παρὰ Αἰγινητέων δὲ οὔ, ἀλλὰ ἀπαίτεε.*

δεῖσθαι: I 35, 6 *οὗτος καθαρσίου ἐδέετο ἐπικυρῆσαι, Κροῖσος δέ μιν ἐκάθηρε.* 59, 21 *ἡμιόνους ἤλασε ἐς τὴν ἀγορὴν — ἐδέετό τε.*

IV. movendi: *ἄγειν:* VIII 15, 3 *οὐκ ἀνέμειναν, ἀλλὰ ἀνῆγον.* 70, 1 *ἀνῆγον τὰς νέας — καὶ παρεκρίθησαν.* IX 47, 8 *ὀπίσω ἦγε τοὺς Σπαρτιήτας.*

ἀπαλλάσσεσθαι: I 82, 17 *συνθέμενοι ταῦτα ἀπαλλάσσοντο,*

λογάδες δὲ — συνέβαλον. 152, 8 *οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, Λακεδαιμόνιοι δ' ἀπέστειλαν*. aoristum non ita saepe scriptum vidi.

ἄγειν καὶ φέρειν (semper imp.:) I 166, 3. III 39, 14. VI 90, 5. IX 31, 27.

βοηθεῖν: V 89, 7 *οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθεον τοῖσι Βοιωτοῖσι.*

ἐλαύνειν: IX 22, 20 *διακελευσάμενοι ἤλαυνον τοὺς ἵππους πάντες.* 69, 13 *ἤλαυνον ἐπ' αὐτοὺς τοὺς ἵππους, ἐσπεσόντες δὲ κατεστόρεσαν.*

ἕπεσθαι: IX 33, 4 *οὗτος γὰρ εἵπετο τῷ στρατεύματι.* Aoristus V 47, 1 *συνέσπετο.*

κομίζεσθαι: VII 58, 3 *ὁ ναυτικὸς — παρὰ γῆν ἐκομίζετο.* VIII 118, 5 *αὐτὸς ἐπὶ νεὸς ἐπιβὰς ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην.*

ὁρμᾶσθαι: VII 4, 2 *Δαρεῖος ὡρμᾶτο στρατεύεσθαι.* 37, 6 *ὁ στρατὸς ὡρμᾶτο ἐλῶν ἐς Ἄβυδον;* aoristus raro ponitur.

πέμπειν, ἀποστέλλειν:

. 110, 1 *ταῦτα εἶπε καὶ αὐτίκα ἄγγελον ἔπεμπε.* III 13, 9 *οἱ δὲ — παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητὶ καὶ φόρον τε ἐτάξαντο καί δῶρα ἔπεμπον.* VII 148, 1 *οἱ μὲν ἐνόστησαν, οἱ δὲ ἔπεμπον.* VIII 64, 9 *νέα ἀπέστελλον ἐς Αἴγιναν.*

πίπτειν: V 72, 21 *ὁ μὲν — ἐπεχείρησέ τε καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε.* VIII 10, 6 *ὁ γὰρ Ξέρξεω στρατὸς — αὐτὸς ὑπ' ἑαυτοῦ ἔπιπτε.*

πλεῖν: III 45, 9 *ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον — καὶ οὕτω δὴ ἔπλεον.* 137, 15 *ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην οὐδ' ἔτι ἐζήτησαν.* 156, 10 *οἱ δὲ ὀπίσω ἀπέπλεον καὶ ἔκτισαν νῆσον.* VIII 66, 3 *ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς ἔπλεον δι' Εὐρίπου καὶ — ἐγένοντο*. aoristus semel ab auctore usurpatur: II 44, 2.

πορεύεσθαι: III 25, 26 *ὀπίσω ἐπορεύετο καὶ ἀπικνέεται.* VII 173, 5 *ἀποβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην καὶ ἀπίκετο.* VIII 115, 3 *ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἀπικνέεται*. indicativus aoristi deest, sed participium legitur VII 196, 4.

στρατεύεσθαι: III 44, 2 *ἐπὶ τοῦτον — ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι.* VIII 10, 9 *ἀέκοντες ἐστρατεύοντο.*

V. verba varia: *παρασκευάζεσθαι:* VII 33, 1 *μετὰ δὲ*

ταῦτα παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς Ἄβυδον. 25, 1 *παρεσκευάζετο δὲ καὶ ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας.*

παρέχεσθαι: I 61, 21 *Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο, καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ — προθυμίην πλείστην παρείχετο.* VII 98, 12 *νέας εὐδοξοτάτας παρείχετο, πάντων δὲ γνώμας ἀρίστας ἀπεδέξατο.* IX 17, 2 *οἱ μὲν ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιὴν καὶ συνέβαλον ἐς Ἀθήνας.*

πειρᾶσθαι: πέμψας κήρυκας ἐπειρᾶτό σφεας ἀπιστάναι. VIII 97, 6 *χῶμα ἐπειρᾶτο διαχοῦν.*

πολιορκεῖν: III 54, 1 *Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπίκοντο, ἐπολιόρκεον Σάμον.* II 175, 1 *Ψαμμήτιχος ἐβασίλευσε — ἔτεα, τῶν τά ἑνὸς δέοντα τριήκοντα — ἐπολιόρκεε.*

Cujus rei de causis sententiae hominum doctorum inter se discrepant. Ac primum quidem probare non possum sententiam Kohlmanni[22]), qui dicit, verborum dicendi „imperfectis, quae ipsa plerumque sequitur oratio nihil aliud efficitur quam ut durans loquentis status significetur.“ Nam verum non est ante orationem, ut oratione sequente actionis dicendi processum intueamur, plerumque imperfectum poni, post orationem aoristum, ut dicendi actio perfecta quasi in unum punctum compressa nobis videatur; scriptor enim modo usurpat ante orationem imperfectum, post orationem aoristum, velut VIII 140, 3 et 141, 1 *ἔλεγε τάδε, ταῦτα ἔλεξε,* modo ante orationem aoristum, post orationem imperfectum, I 87, 15 et 88, 1 *ὁ δὲ εἶπε, ταῦτα ἔλεγε,* et modo et ante orationem et post eam imperfectum, V 91, 11 et 92, 1 *ἔλεγον τάδε, ταῦτα ἔλεγον,* modo utrobique aoristum, V 92, 3 et 93, 1 *ἔλεξε τάδε, ἔλεξε τάδε.* Semper utitur verborum interrogandi imperfectis. Mihi haec imperfecta ob eam rem tam saepe posita esse videntur, quod actio quam indicant ad actionem primariam levioris momenti est.

Qui imperfecti usus est vetustissimus; nam ut in lingua Sanscrita, ita in Graeca antiquissimis temporibus imperfectum erat tempus narrativum, cujus locum paullatim aoristus occupavit; quod si singulorum auctorum comparamus elocutionem,

---

[22]) Kohlmann, de verbi Graeci temporibus. Diss. Halle 1873. cf. Kühner, griech. Gr. § 383, 3.

facile cognoscimus: velut, ut his potissimum utar, verborum *πορεύεσθαι, παρασκευάζεσθαι* Herodotus semper fere imperfectis utitur, cum posteri scriptores plerumque aoristum scribant. Mirum igitur esse non potest, quod ille saepe imperfectum ponit, ubi ex posteriorum sermone aoristum exspectamus; nam apud eum discrimen inter haec tempora nondum tam stricte observatur quam apud posteros, et nonnullis in verbis imperfectum omnino, etiam apud scriptores Atticos tempus narrativum mansit. Quamobrem Popponi [23]) assentior cum dicat „nullum plane in his esse imperfecti et aoristi discrimen."

De temporum, de quibus hic quaeritur, in enuntiationibus condicionalibus usu disserere primum putavi supervacaneum esse, cum auctor ea praecepta sequi videretur, quae de rebus praeteritis aoristum, de praesentibus imperfectum adhiberi docent. Cum autem diligentius in eis versarer, nonnullis in rebus sermonis Herodoti propriis interpretatione opus esse mihi persuasi. Ut enim omnino imperfectum tam saepe quam vix quisquam alius usurpat, ut quam rationem singulae actiones inter se habeant, exprimat, ita in enuntiatis condicionalibus imperfectum pro aoristo non raro exstare invenimus, ut una praeterita actio in omne tempus rata comprobetur. Sed id mirum non est, nam etiam hic imperfectum et aoristus suas notiones proprias retinent. Itaque non est accuratum simpliciter dicere, imperfectum in rebus praesentibus, aoristum in praeteritis usurpari, ex natura imperfecti, cum sit tempus praeteritum, elucet id non minus in rebus praeteritis quam in praesentibus locum suum habere. Saepe ex verborum conexu demum cognoscere possumus, utrum „*εἴ τι εἶχον, ἐδίδουν ἄν*" sit „si haberem, darem" an „si habuissem, dedissem." [24]) Ac primum quidem apud Herodotum de rebus praeteritis exstat imperfectum eorum verborum, quorum aoristus deest, velut *εἶναι.* Loci sunt hi:

II 120, 3 *ἐπιλεγόμενος, εἰ ἦν* (si fuisset) *Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν* etc. III 54, 12 *οὐδὲν γὰρ ἔδεέ σφεας Λακεδαιμονίους, εἴπερ αὐτοὶ ἦσαν ἱκανοί.* III 49, 1 *εἰ μὲν — τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ*

[23]) Poppo ad Thuc. I 119 p. 570 cf. Nägelsbach, X Excurs zur Ilias. Schmidt, der griech. Aorist p. 11.

[24]) cf. Kühner § 392 a b.

δὲ οὐκ ἂν συνελάβοντο. IV 144, 7 οὐ γὰρ ἂν — ἑλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. VII 139, 19 τὴν γὰρ ὠφελίην — οὐ δύναμαι πυθέσθαι ἥτις ἂν ἦν, βασιλέος ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης.

Pari modo auctor imperfecto eorum verborum, quorum aoristus apud eum minus in usu est, utitur:

I 170, 3 τῇ εἰ ἐπείθοντο, παρεῖχε ἂν σφι εὐδαιμονέειν, i. e. si paruissent, contigisset. IV 140, 5 εἰ γὰρ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, παρεῖχε ἂν σφι, εἰ ἐβούλοντο, εὐπετέως ἐξευρεῖν τοὺς Πέρσας i. e. contigisset, si voluissent. VII 139, 4 εἰ Ἀθηναῖοι — ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ, κατὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἂν ἐπειρέοντο ἀντιεύμενοι βασιλέϊ. VII 165, 3 Γέλων ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ — Τήριλλος ἐπῆγε ἐπ᾽ αὐτόν. III 25, 18 εἰ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατόν, — ἦν ἂν ἀνὴρ σοφός. V 65, 5 πολιορκήσαντές τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας ἀπαλλάσσοντο (abiissent).

Interdum imperfectum exstat[25]), cum de singulis praeteriti temporis actionibus in universum dicitur, ut quod de singulis, id simul de omnibus ejusdem generis intelligendum sit, velut I 4, 8 εἰ μὴ αὐταὶ ἐβούλοντο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο, ubi etiam nos dicimus „wenn man nicht wollte, würde man nicht geraubt.“ VII 139, 8 εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἠντιοῦτο Ξέρξῃ, κατά γε ἂν τὴν ἤπειρον τοιάδε ἐγίνετο, imperfectis auctor Athenienses solos et illo tempore resistere potuisse et omnino resistere posse exprimere vult. VIII 30, 5 εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων ηὖξον, ἐμήδιζον ἂν οἱ Φωκέες i. e. si Thessali auxisent, Phocenses cum Persis stetissent, simulque inest, si Th. augerent, Ph. starent.

Luculentissimum exemplum, quod demonstratur interdum et aoristum promissue usurpari, est V 48, 1: εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένεος καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευε ἂν Λακεδαίμονος i. e. si pertulisset et remansisset, rex factus esset.

Quae cum ita sint, nescio qui fiat ut Buttmannus[26]) dicat: „Wenn aber der letzte Fall (der Nichtwirklichkeit) in die ver-

---

[25]) cf. Curtius, griech. Schulgrammatik § 543.

[26]) Buttmann, griech. Sprachlehre § 126, 10.

gangene Zeit fällt, so steht statt des Imperfects nothwendig, wenigstens im Nachsatz, der Aorist;" nam ex exemplis, quae attuli, satis intelligitur, quam saepe imperfectum in enunciationibus codicionalibus actiones praeteriti temporis significet, neque rarius in apodosi quam in protasi.

Tres locos inveni, ubi imperfectum pro futuro quod dicitur periphrastico positum esse videatur. Legimus enim I 208, 5 *Κῦρος δὲ Κροῖσον ἐς τὰς χεῖρας ἐσθεὶς τῷ ἑωυτοῦ παιδὶ Καμβύσῃ, τῷ περ τὴν βασιληίην ἐδίδου* etc., quod Steinius vertit in „daturus erat." Non dico Steinii sententiam plane falsam esse, sed ea non respondet scriptoris cogitationi; nam is actionem verbi „*ἐδίδου*" non ad tempus Cyri, i. e. ejus, qui agit, sed ad suum tempus refert, ita ut imperfectum absolute usurpetur. Quamquam hic dicendi modus minus elegans et politus est, tamen in sermone familiari, ex quo mihi sumptus esse videtur, non offendit. Herodotum vero saepius ad sermonem familiarem se applicuisse multis exemplis demonstratur, quae enumerare hujus loci non est; unum commemoro I 36, 2 *ὑὸς χρῆμα μέγα*. Illud *ἐδίδου* nos quoque in nostra lingua imperfectio reddere possumus: „Cyrus übergab den Crösus seinem Sohne Cambyses, dem er die Herrschaft hinterliess." Non aliter est hoc loco. II 120, 17 *οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληίη ἐς Ἀλέξανδρον περιήιε, ἀλλὰ Ἕκτωρ ἔμελλε αὐτὴν παραλάμψεσθαι*, id quod etiam nos dicimus: „Nicht an Alexander kam die Herrschaft, sondern Hector sollte sie übernehmen." Ab his duobus locis differt I 187, 13 *τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι οὐδὲν ἐχρᾶτο τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κεφαλῆς οἱ ἐγίνετο*[27]) *ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι;* hic mea quidem sententia particula *ἄν*, quam auctor non raro etiam conjunctivo addere negligit, deesse videtur. Quam constructionem cum alii pedestriis orationis scriptores, tum Herodotus usurpat, ut actionem quandam, quae quominus perficeretur certae condiciones prohibuerunt, tamen ut revera factam ponat; itaque vertendum est: „Weil ihm der Leichnam über dem Kopfe hangen würde." Non magis aoristum futuri muneribus fungi dici potest,

[27]) cf. Baeumlein, Untersuchungen über die griech. Modi und die Partikeln *κέν* und *ἄν*. p. 137, qui scripsit *ἐγένετο*, sed ego meliores codices, qui praebent *ἐγίνετο*, sequi malim cf. Creuzer et Baehr ad hunc locum.

quod quis forsitan concludat ex hoc loco: II 30, 1 ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ ἥξεις ἐς τοὺς αὐτομόλους, ἐν ὅσῳ περ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν τῶν Αἰθιόπων. Sed etiam hic aoristus ἦλθες non futuram actionem, sed, ut semper, praeteritam denotat; nam actio verbi ἦλθες prius perfecta est vel perfecta cogitatur quam actio verbi ἥξεις.

Interdum imperfectum pro praesenti tempore usurpatum est; quod maxime fit, si auctor imperfectum cum particula ἄρα conjungit, ut veritatem sententiae cujusdam comprobet aut deneget; nos tales enuntiationes plerumque praesenti reddimus, velut III 65, 11 ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπηίῃ φύσι οὐκ ἐνῆν ἄρα τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτράπειν, ubi imperfecto et in universum et in hac singulari re sententia illa rata comprobatur; nos: „es liegt natürlich nicht.“ Sic IV 64, 17 δέρμα δὲ ἀνθρώπου καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν ἦν ἄρα. VII 130, 7 ταῦτ᾽ ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο γνωσιμαχέοντες καὶ τἆλλα καὶ ὅτι χώρην ἄρα εἶχον εὐαίρετον καὶ ταχυάλωτον i. e. quod habebant et habent. IX 48, 6 τῶν δ᾽ ἄρ᾽ ἦν οὐδὲν ἀληθές, nihil erat et est verum. Praeterea imperfectum cum particula ἄρα in illa significatione positum, sed tantummodo de rebus praeteritis adhibitum video his locis: III 64, 19 τὸ δὲ χρηστήριον ἐν τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἀγβατάνοισι ἔλεγε ἄρα. 70, 4 οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπώπτευον οὕτω τοῦτο ἔχειν. IV 45, 21 πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος ὥσπερ αἱ ἕτεραι. VI 100, 6 τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα. VIII 8, 6 οὗτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν. 111, 9 ὑπεκρίναντο λέγοντες ὡς κατὰ λόγον ἦσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι μεγάλαι. Talibus locis particula ἄρα semper juxta ipsum imperfectum ponitur.

Restat, ut singulas enuntiationes commemorem, in quibus semper imperfectum scribere auctoris est peculiaris usus; velut verbum πείθειν, si cum negatione conjungitur, semper ni fallor, in imperfecto ponitur; profero hos locos; I 11, 17. 71, 20. 76, 14. 141, 15. 163, 14. II 121 δ, 3. III 137, 14. 138, 15. IV 83, 7 155, 20. V 36, 10. 104, 8. VI 5, 10. VII 10 α, 10. 210, 1. VIII 4, 9. 81, 8. IV 3, 2. 13, 7. 55, 6. 109, 16. 120, 15.

Sic ἡ γνώμη ἔφερε. III 77, 2. V 118, 9. 125, 3. VI 110, 4.

VIII 100, 10. *νόος ἔφερε:* IX 120, 17. *τὸ δίκαιον ἔφερε:* V 58, 11. VII 137, 9.

Jam vero non sunt praetermittendae illae solennes et stabiles formulae, in quibus plerumque certa tempora usurpantur; huc pertinent enuntiata *ὡς εἶχε,* quod adverbii loco exstat, et *ὡς ἔδοξε καὶ ἐποίεε ταῦτα.* Hoc scriptum videmus I 22, 1 *ταῦτα δὲ ἐποίεε.* 185, 27 *ἐποίεε δὲ ἀμφότερα ταῦτα.* 79, 6 *ὡς ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίεε κατὰ τάχος.* 113, 1 *κάρτα τε ἔδοξε — καὶ αὐτίκα ἐποίεε ταῦτα.* 125, 3 *ἐποίεε δὴ ταῦτα.* II 2, 14 *ταῦτα δὲ ἐποίεε.* VII 59, 6 *ἔδοξε ὦν — καὶ ἐποίεε ταῦτα.* 100, 2 *ἐπεθύμησε, μετὰ δὲ ἐποίεε ταῦτα.* 128, 9 *ὡς δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα.* VIII 64, 6 *ὡς δέ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίευν ταῦτα,* sed III 36, 33 *καὶ ἐποίησε ταῦτα;* illud exstat: I 24, 23. 61, 11. 114, 21. II 121 δ, 20 *ὥσπερ εἶχον.* V 64, 8 *ὡς εἶχον.* VI 17, 5. 116, 2 *ὡς ποδῶν εἶχον τάχιστα.* VII 60, 7 *ὡς μάλιστα εἶχον.* VIII 107, 7 *ὡς τάχεος εἶχε.* IX 59, 9 *ὡς ποδῶν εἶχον.* At ubi adverbium demonstrativum cum verbo *ἔχειν* conjungitur, Herodotus aoristum ponere solet, raro imperfectum: *οὕτω* [*ὧδε*] *ἔσχε:* I 22, 17. 71, 1. 91, 33. 117, 22. 168, 1. VI 35, 1. 119, 23; *ὧδε εἶχε:* VII 132, 6. 133, 2. VIII 87, 2.

Caput II.

De aoristo.

Multum a viris doctis disputatum est de aoristi significatione principali, quae cum diu in obscuro esset, factum est ut omnino de temporum verbi Graeci vi ac natura non recte judicaretur. Sed ut in lingua Latina ad rectam temporum divisionem particularum temporalium vi cum ab aliis, tum maxime a Luebberto[28]) et Hoffmanno[29]) subtiliter explorata perventum est, ita in syntaxi Graeca, ut temporum vis recte cognoscatur, ab aoristi notione proficissi necesse est. Ac manifestum quidem est falsam esse eorum sententiam, qui aoristum eam actionem, quae exiguo temporis spatio fiat significare dicant; quod si esset, fieri non posset, ut ei diuturnitatis voces adderentur, quod tamen haud raro fit velut I 16, 2 *ἐβασίλευσε ἔτεα δυώδεκα.* II 133, 8 *ἐβίωσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν.* Illud sane recte dicitur, ut eum qui aoristo utatur, non curare temporis spatium, sed simpliciter id quod vel brevi vel longinquo tempore factum sit, factum affirmare.

Cum imperfectum, ut supra dictum est, progredientem actionem indicet, aoristo inchoativa actio denotatur, quae utrum duret necne, ex enuntiati conexu intelligendum est. Quin haec sit aoristi significatio naturalis, dubitari non posse puto; paullatim autem ea obscurata est et evanuit, et aoristus partes

---

[28]) Lübbert, die Syntax von cum und die Entwickelung der relativen tempora im älteren Latein.

[29]) Hoffmann, die Construction der lat. Zeitpartikeln 1860, verändert 1873.

imperfecti suscepit, quod, ut ex antiquorum sermone et ex comparatione linguae Graecae et aliaram Indogermanicarum apparere videtur, antiquitus erat tempus narrativum. Bene Curtius[30]), quem sequitur Delbrueckius, aoristi intrantem actionem in duas partes dispertit, quarum alteram nominat „die ingressive Handlung", alteram „die effective." Facillime ille aoristi usus cognosci potest in eis verbis, quae statum vel affectum animi exprimunt.

Nunc videamus, quae sint apud Herodotum exempla:

ἄρχειν: I 15, 1 *ἐπείτε ἦρξε* = cum rex factus esset. IX 107, 17 *καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Ξειναγόρης Κιλικίης πάσης ἦρξε δόντος βασιλέος.*

βασιλεύειν: I 13, 8 *ἐβασίλευσε οὕτω Γύγης* = rex factus est. Sic.: I 120, 13. II 158, 1. II 172, 1. 174, 8. VI 71, 4. VII 3, 18.

δακρύειν: VII 45, 4 *μετὰ δὲ τοῦτο ἐδάκρυσε.*

ἐλπίζειν: VIII 24, 10 *βασιλεὺς τῷ βουλομένῳ παραδιδοῖ — θεήσασθαι ὅκως μάχεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων, οἳ ἤλπισαν* [in spem venerunt] *τὴν βασιλέος δύναμιν ὑπερβαλέεσθαι.*

ἐκπλήττεσθαι: I 119, 25 *ἰδὼν δὲ οὔτε ἐξεπλάγη,* nos „er erschrack nicht."

ἐρᾶν: I 8, 1 *Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς* = amore captus erat. II 131, 3 *Μυκερῖνος ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ θυγατρός.* III 31, 6 *ἠράσθη μιῆς τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης.*

ἐπιθυμεῖν: VII 100, 2 *Ξέρξης ἐπεθύμησε αὐτός σφεας διεξελάσας θεήσασθαι* = cupido eum incessit. 128, 5 *ἐπεθύμησε πλώσας θεήσασθαι.*

εὐδοκιμεῖν: VIII 87, 3 *κατὰ τὴν Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι.*

ζεῖν: VII 13, 9 *παραυτίκα μὲν ὁ νεότης ἐπέζεσε.*

ἔχειν: I 12, 7. 13, 1. 14, 1. 59, 31. 61, 10. 86, 1. 91, 7. 98, 10. 145, 10. 146, 13. 150, 6. 164, 19. 204, 6. II 155, 1. III 3, 15. 31, 23. 39, 3. 68, 9. 88, 13. 120, 15. 127, 2. 140, 4. V 46, 7. 92 ε, 7. 126, 6. VI 25, 8. 36, 5. 47, 4. 64, 3. 83, 5.

---

[30]) Curtius, Erläuterungen zu meiner gr. Schulgrammatik p. 175. Delbrück, die Grundlagen der griech. Syntax.

137, 1. VII 61, 14 et 17. 74, 3. 92, 8. 164, 6. VIII 23, 10. 90, 12. 127, 8. 136, 6. IX 27, 41.

ἡγεῖσθαι: *ὅτεῳ τρόπῳ ἡγήσαντο τῆς Ἀσίης* = *ἡγεμόνες ἐγένοντο* I 95, 2.

ἥδεσθαι, χαίρειν: VIII 101, 2 *ὡς ἐκ κακῶν ἐχάρη τε καὶ ἥσθη* = ut ex malis in laetitiam venit. Sic: I 121, 2. VII 44, 8. VIII 69, 8. 103, 1.

θαρσεῖν: IX 25, 4 *ἐθάρσησάν τε πολλῷ μᾶλλον.*

θυμοῦσθαι: VII 39, 1 *κάρτα τε ἐθυμώθη Ξέρξης.*

ἱμείρεσθαι: VII 44, 6 *θηεύμενος δὲ ἱμέρθη τῶν νεῶν ἅμιλλαν γινομένην ἰδέσθαι.*

καλεῖν: I 7, 10. *ἀπ' ὅτευ ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη* = de quo nomen accepit. 56, 17 *ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτω ἐς Π. ἐλθὸν Δωρικὸν ἐκλήθη.* VII 63, 6 *οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο* (nominabantur) *Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν* (nomen acceperunt). 75, 5 *οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν ἐς τὴν Ἀσίην ἐκλήθησαν Βιθυνοί, τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο Στρυμόνιοι.* 95, 3 *ὕστερον δὲ Ἰωνικὸν ἐκλήθη.* VIII 44, *ἐπὶ δὲ Κέκροπος βαλιλέος ἐκλήθησαν Κεκρπίδαι, ἐκδεξαμένου — Ἀθηναῖοι μετουνομάσθησαν, Ἴωνος δὲ — ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες.*

κρατεῖν: I 92, 21 *ἐπείτε γὲ δόντος τοῦ πατρὸς ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος.* Sic: 173, 5. 213, 6. III 159, 2. V 2, 4. 116, 6. VI 32, 3. 83, 10. VII 155, 6. 164, 14. 182, 4.

κυεῖν: V 41, 4 *ἡ προτέρη γυνὴ τὸν πρότερον χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα τότε κως ἐκύησε* = *ἔγκυος ἐγένετο.*

μαίνεσθαι: III 20, 2 *αὐτίκα ἐμάνη.*

νοσεῖν: I 19, 7 *μετὰ δὲ — ἐνόσησε Ἀλυάττης.*

οἰκεῖν: IV 105, 6 *ἐς ὃ πιεζόμενοι οἴκησαν μετὰ Βουδίνων τὴν ἑωυτῶν ἐκλιπόντες* = domicilium collocaverunt. 108, 11 *ἐκ τῶν δὲ ἐμπορίων ἐξαναστάντες οἴκησαν ἐν τοῖσι Β.* 116, 5 *ἀπικόμενοι — οἴκησαν τοῦτον.* VI 33, 10 *ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἴκησαν.* VIII 138, 9 *οἱ δὲ ἀπικόμενοι — οἴκησαν πέλας τῶν κήπων.*

πλουτεῖν: VI 125, 25 *οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκίη αὕτη μεγάλως.*

πολεμεῖν: I 1, 5 *δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν* = inter se

bellum inceperunt. VI 37, 3 *τῶν λοιπῶν πρώτοισι ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι.*

τυραννεύειν: VIII 85, 10 *Θεομήστωρ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον ἐτυράννευσε Σάμου.*

ὑποπτεύειν: III 68, 4 *οὗτος ὁ Ὀτάνης πρῶτος ὑπώπτευσε* = huic in suspicionem venit.

φοβεῖσθαι: I 107, 8 *ἐφοβήθη παρ᾽ αὐτῶν αὐτὰ ἕκαστα μαθών* = timor eum incessit. VII 88, 7 *ὁ ἵππος οὐ προϊδὼν ἐφοβήθη.* VIII 27, 15 *τούτους ὧν αἵ τε φυλακαὶ τῶν Θεσσαλῶν πρῶται ἰδοῦσαι ἐφοβήθησαν.*

χρῆσθαι: I 171, 13 *καί σφι τριξὰ ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο* = in usum receperunt.

Quibus omnibus aoristis ingressus actionis enuntiatur; at sunt qui non formae aoristi, sed certis quibusdam verbis notionem actionis intrantis tribuant. Uppenkampius[31]) quidem ex loco III 126, 4: „*μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσεω θάνατον καὶ τῶν Μάγων τὴν βασιληίην μένων ἐν τῇσι Σάρδισι ὠφέλεε μὲν οὐδὲν Πέρσας ὑπὸ Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν*" concludit illam notionem etiam in substantivis inesse. Sed id verum esse mihi non videtur, et si opus esset, emendationem Valkenarii, qui conjicit: *κατὰ τῶν Μάγων τὴν βασιληίην*, recipere non dubitarem. Sed mea quidem sententia illa verba referenda sunt ad illud tempus, quo magis interfectis Darius in seditionibus sedandis (cf. III 127, 5: *ἅτε οἰδεόντων ἔτι τῶν πραγμάτων*) occupabatur, et Darium eo tempore, quo Oroetes Sardibus insolentius se efferebat, jam regem fuisse ex eo apparet, quod nuntium ad illum mittit; jam vero Herodotus ipse commemorat magnam Medorum defectionem, quae duce Phraorte non multo postquam Darius rex factus est, orta est, ad quam verba: *Πέρσας ὑπὸ Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν* spectare mihi videntur. Itaque ne Riemeras[32]) quidem accurate dicit: „Videntur autem talia verba proprie duplicem habere significationem, alteram, qua rem esse, alteram, qua rem oriri denotent", cum non in verbo omnino, sed tantummodo in aoristo illam notionem inesse apertum sit.

---

[31]) Uppenkamp, de temporum usu quaestiones gram. Progr. Düsseldorf 1861.

[32]) Riemer, de temporum apud Homerum usu, p. 15.

Nunc, id quod attinet ad alteram partem actionis intrantis, nonnullis exemplis demonstrabo Herodotum etiam actionis eventum et exitum, cui praeparationes actionis imperfecto expressae opponuntur, aoristo indicasse, quem usum Curtius nominat effectivum. Itaque cum omni decreto deliberatio praeire debeat, apud nostrum semper fere imperfectum verbi *βουλεύεσθαι* significationem deliberandi, aoristus decernendi habet.

Locos commemoro hos: III 84, 14 *περὶ δὲ τῆς βασιλήίης ἐβουλεύσαντο τοιόνδε* = sic constituerunt. VII 12, 11 *ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβουλεύσαο ποιέειν, ταύτην ἴθι τῶν ὁδῶν.* 145, 10 *ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν.* 173, 2 *ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν.* IX 51, 12 *ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον ἐβουλεύσαντο μεταναστῆναι.* 96, 15 *ἐβουλεύσαντο — ἀνειρύσαι τὰς νέας.*

Imperfectum exstat: I 61, 14 *ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτριαν ἐβουλεύετο* (consultabat) *ἅμα τοῖσι παισί.* III 80, 2 *ἐβουλεύοντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι Μάγοισι περὶ τῶν πάντων πρηγμάτων.* 84, 1 *οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δικαιότατα στήσονται.* IV 137, 2. V 36, 3. 124, 5. 119, 1. VII 175, 2. 207, 4. 219, 7. VIII 49, 2. 101, 4. 108, 8. 130, 20. IX 23, 10. 106, 7.

Sic *βάλλειν:*[33]) imp. est jacere, werfen, schiessen, aor. icere, treffen. IV 156, 9 *οἱ δὲ Θηραῖοι καταγομένους ἔβαλλον* (schossen nach). VII 218, 12 *οἱ δὲ Φωκέες ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι — οἴχοντο φεύγοντες;* sed III 35, 17 *οὐδ' ἂν αὐτὸν ἔγωγε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω ἂν καλῶς βαλεῖν* (treffen).

γινώσκειν: imp. sentire, gesinnt sein, aor. cognoscere aut decernere. II 120, 8 *εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα ἐγίνωσκον.* IX 2, 7 *οἵπερ καὶ πάρος ταὐτὰ ἐγίνωσκον* i. e. idem sentiebant. Aor. decernere: I 74, 19 *Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα.* V 22, 7 *οἱ τὴν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα Ἑλληνοδίκαι οὕτω ἔγνωσαν εἶναι.* VI 85, 11. 108, 27. IX 71, 13. Aor. = cognoscere, erkennen IV 43, 1 *οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τὸ πρῶτον.* VI 85, 4 *Λακεδαιμόνιοι*

---

[33]) cf. Delbrück, die Grundlagen der griech. Syntax.

δὲ δικαστήριον συναγαγόντες ἔγνωσαν περιυβρίσθαι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω. VII 15, 6. 143, 14. IX 76, 11.

δικάζειν: imp. judicem esse. I 14, 13 *ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιλήιον θρόνον ἐς τὸν προκατίζων ἐδίκαζε,* nos: „auf dem er als Richter gessessen“ I 97, 4. Aor. judicare, jus dicere. III 14, 18 *ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασιλήιοι δικασταί.* V 25, 6 *ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε,* rem injuste judicaverat. VII 194, 9.

διώκειν: imp. insequi. II 30, 18 *Ψαμμήτιχος δὲ πυθόνενος ἐδίωκε.* IV 12, 10 *οἱ δὲ Σκύθαι — ἐδίωκον ἐς ὃ ἐσέβαλον.* IV 122, 9. 125, 4. 134, 5. VI 70, 6. VII 208, 16. VIII 87, 6. IX 59, 8. 77, 6. 118, 9. Aor. accusare aut e civitate expellere. I 68, 23 *οἱ δὲ ἐκ λόγου πλαστοῦ ἐπενείκαντές οἱ αἰτίην ἐδίωξαν.* V 92 ε, 12 *πολλοὺς μὲν Κορινθίων ἐδίωξε.* VI 104, 8. IX 77, 9. 77, 12.

δοκεῖν: imp. putare, videri, aor. constituere; quamquam auctorem imperfecto in hac, aoristo in illa significatione uti inveni. Locos enumerare supervacaneum est: unum affero, quo aoristus habet utramque significationem VIII 113, 3 *ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ ἅμα μὲν προπέμψαι βασιλέα, ἅμα δὲ ἀνωρίῃ εἶναι τοῦ ἔτεος πολεμέειν.*

πυνθάνεσθαι: si significat, „interrogare“, imperfectum ponitur, si „comperire“, aoristus adhiberi solet. I 35, 9 *ἐπυνθάνετο ὁκόθεν τε καὶ τίς εἴη.* II 2, 24 *Ψαμμήτιχος ἐπυνθάνετο οἵτινες ἀνθρώπων βέκος τι καλέουσι.* Sic: III 68, 13. V 92 ζ, 8. VI 118, 6. VII 100, 4. VIII 26, 3. 90, 20.

φαίνεσθαι: imp. videri, aor. se offerre, se praestare. VIII 10, 12 *οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα.* IX 106, 10 *ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνετό σφι εἶναι.* Sed VIII 53, 1 *χρόνῳ δ᾽ ἐκ τῶν απόρων ἐφάνη δή τις ἔσοδος τοῖσι βαρβάροισι* (offerebatur). III 27, 1 *ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἆπις.* IX 18, 14 *ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἐόντες ἀγαθοί* i. e. fortes viros vos praestitistis.

Aoristus cum actionem praeteriti parte quadam temporis ortam esse significet, tum usurpatur, cum simpliciter dicitur rem quandam factam esse, neque respicitur ejus progressus quem imperfectum, aut status actionem sequeus, quem perfectum et plusquamperfectum exprimunt; itaque aoristus maxime in

rebus gestis enarrandis locum habet. I 15, 7 *οὗτος δὲ Τρηνέας τε εἷλε ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλε, ἐπὶ τούτου τε τυραννεύοντος Σαρδίων Κιμμέριοι — ἀπίκοντο ἐς τὴν Ἀσίην καὶ Σάρδις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἷλον.* 16, 1 *Ἄρδυος δὲ βασιλεύσαντος — ἐξεδέξατο Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος καὶ ἐβασίλευσε ἔτεα δυώδεκα, Σαδυάττεω δὲ Ἀλυάττης. οὗτος δὲ Κυαξάρῃ τε — ἐπολέμησε καὶ Μήδοισι, Κιμμερίους τε τῆς Ἀσίης ἐξήλασε, Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσαν εἷλε ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέβαλε.*

Hoc igitur tempore in lingua Graeca maxima subtilitas varietatum et elegantia efficitur, quam nos et Latini saepe non satis apte reddere possumus. Nam cum imperfectum nostrum in universum etiam aoristi Graeci muneribus fungatur, eis locis, ubi Graeci aoristum et imperfectum conjungunt, in nostra lingua haec differentia raro exprimi potest, nisi eam pluribus vocibus et per ambitum verborum enuntiare volumus. Itaque operae pretium esse puto hic tales locos afferre, quibus aoristus cum imperfecto artissime conjunctus est, ut magis appareat, quomodo haec tempora inter se differant.

I 106, 8 *καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο τὴν ἀρχὴν Μῆδοι καὶ ἐπεκράτεον τῶν περ καὶ πρότερον, καὶ τήν τε Νίνον εἷλον καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ὑποχειρίους ἐποιήσαντο,* hic aoristis facta, quae semel inciderunt, enarrantur, imperfecto *ἐπεκράτεον* autem denotatur continuatio imperii. I 85, 17 *οὗτος μὲν δὴ τοῦτο πρῶτον ἐφθέγξατο, μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης.* 88, 1 *Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας κατεῖσέ τε ἐγγὺς ἑωυτοῦ καὶ κάρτα ἐν πολλῇ προμηθίῃ εἶχε ἀπεθώμαζέ τε.* 97, 8 *συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς τωὐτὸ καὶ ἐδίδοσαν σφίσι λόγον,* imperfectum significat processum consultationis. 122, 2 *νοστήσαντα δέ μιν ἐς τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία ἐδέξαντο οἱ γεινάμενοι, καὶ δεξάμενοι ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ἠσπάζοντο — ἱστόρεόν τε.* 146, 18 *ἐφόνευσάν σφεων τοὺς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας καὶ ἔπειτεν ταῦτα ποιήσαντες αὐτῇσι συνοίκεον.* III 13, 6 *τήν τε νέα διέφθειραν καὶ τοὺς ἄνδρας κρεουργηδὸν διασπάσαντες ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος.* III 130, 10 *ὕπνον τέ μιν λαγχάνειν ἐποίεε* (imp. quia id quotidie faciebat) *καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγιέα μιν ἐόντα ἀπέδεξε.* 130, 20 *τοὺς ἀποπίπτοντας*

στατῆρας ἑπόμενος ὁ οἰκέτης ἀνελέγετο καί οἱ χρῆμα πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη, imperfectum nobis ante oculos ponit, quomodo servus ob singulos nummos se demittat. 160, 8 *καὶ γὰρ δῶρα οἱ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐδίδου ταὐτὰ τὰ — καὶ τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε — καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε.* IV 44, 3 *Ἰνδούς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος καὶ τῇ θαλάσσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο.* V 98, 14 *οἱ Παίονες κάρτα τε ἀσπαστὸν ἐποιήσαντο καὶ ἀναλαβόντες — ἀπεδίδρησκον.* VII 54, 13 *οὔτε εἰ μετεμέλησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι καὶ — ἐδωρέετο* (nos: beschenken wollte). 218, 5 *ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες καὶ ἐνέδυνον τὰ ὅπλα.* VIII 37, 16 *δύο κορυφαὶ ἐφέροντο — ἐς αὐτοὺς καὶ κατέλαβον συχνούς σφεων.* 64, 3 *ἡμέρη τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο.* 90, 8[34]) *ἥ τε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο, καὶ ἐπιφερομένη Αἰγιναίη νηῦς κατέδυσε τὴν νέα.* IX 81, 8 *ταῦτα ἐξελόντες τὰ λοιπὰ διαιρέοντο καὶ ἔλαβον ἕκαστοι.* 103, 1 *ἔτι δὲ μαχομένων τῶν Περσέων ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχείριζον.* 109, 10 *ὑπισχνέετο καὶ ὤμοσε.*

Hoc loco etiam de ceteris temporibus praeteritis pauca annotare mihi liceat, quo aoristi usus sit facilior ad intelligendum. Neque enim scio an nullus auctor tam saepe aoristo cum ceteris praeteritis conjuncto usus sit quam Herodotus[35]), qui perfectum potissimum ex vetusto sermone servasse videtur.

In perfecto tempus praeteritum et praesens quodammodo conjunctum est, nam eo significatur ea actio, quae praeterito tempore perfecta est, sed cujus effectus et eventus praesenti tempore permanent: I 193, 8 *ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα κατατέτμηται ἐς διώρυχας.* IX 79, 13 *ψυχῇσί τε τῇσι τῶνδε ἀναριθμήτοισι τετίμηται αὐτός* (Leonidas) *τε καὶ οἱ ἄλλοι* i. e. honore est ornatus et adhuc in honore est. Aliter VII 213, 11 *Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν — ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἕσσον* i e. semel praemio donatus est. Luculentissime discrimen inter aoristum et perfectum eis locis cognosci potest, ubi haec tempora arte connectuntur:

I 124, 8 *τά σε καὶ πάλαι δοκέω πάντα ἐκμεμαθηκέναι, σέο τε αὐτοῦ πέρι ὡς ἐπρήχθη καὶ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος*

34) cf. Steinius ad hunc locum.

35) cf. Schmidt, der griech. Aor. p. 17.

πέπονθα i. e. quae passus sim et qua in condicione adhuc verser mortuo filio. III 127, 15 ὅς ὠφέλησε μέν κω Πέρσας οὐδέν, κατὰ δὲ μεγάλα ἔοργε i. e. nobis intulit magnam injuriam, qua adhuc laboramus. IV 77, 8 οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπλασται ὑπ᾽ αὐτῶν Ἑλλήνων, ὁ δ᾽ ὦν ἀνὴρ διεφθάρη. VII 8 β, 6 ἀλλ᾽ ὁ μὲν τετελεύτηκε (nos: ist todt) καὶ οὐκ ἐξεγένετό οἱ τιμωρήσασθαι. VIII 142, 14 ὑμῖν συναχθόμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν ἐστερήθητε διξῶν ἤδη καὶ ὅτι οἰκοφθορήσθε χρόνον ἤδη πολλόν = quod bis fructibus privati estis et jam diu damnum patimini. IX 7 β, 7 συνθέμενοί τε ἡμῖν τὸν Πέρσην ἀντιώσεσθαι ἐς τὴν Βοιωτίην προδεδώκατε, περιείδετέ τε ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον. 78, 5 ἔργον ἔργασταί τοι — καί τοι θεὸς παρέδωκε κλέος.

Plusquamperfectum denotat actionem tempore praeterito perfectam, cujus effectus praeterito tempore durabat: I 95, 1 Λυδοὶ μὲν δὴ ὑπὸ Πέρσῃσι ἐδεδούλωντο, Lydi subjecti erant Persis et in dicione eorum erant. (Respice ὑπὸ c. Dat.) VII 146, 6 καὶ τοῖσι μὲν κατεκέκριτο θάνατος i. e. supplicium eis decretum et certum erat. VIII 113, 6 ὡς δὲ ἀπίκατο = ut aderant. Itaque aliqua differentia est inter enunciata[36]) ὡς ἡμέρη ἐγεγόνεε et ὡς ἡμέρη ἐγένετο et ὡς ἡμέρη ἐγίνετο; primum est „luce orta", tertium „luce oriente", ὡς ἡμέρη ἐγένετο aut luce orta, aut oriente esse potest, utrum aptum sit, ex rerum nexu cognoscendum est. Exempla sunt haec: ὡς ἡμέρη (εὐφρόνη) ἐγεγόνεε: I 11, 2. VIII 12, 1. IX 11, 2. ὡς ἡμέρη (εὐφρόνη) ἐγένετο: VII 18, 22. VIII 14, 11. IX 36, 3. IX 118, 7. ὡς ἡμέρη ἐγίνετο: VIII 108, 1, ὡς ἡμέρη ἔληγε: IX 52, 3. Imperfectum talibus locis nobis ante oculos ponit paullatim diem appetere, quod idem est in his vocibus: ὡς ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος (VII 54, 5) et ἠὼς διέφαινε (VII 217, 5. VIII 83, 1. IX 47, 2).

Pluspuamperfectum igitur cum non solum actionem perfectam, sed etiam statum ex ea ortum indicet, rebus quoque describendis inservit et ob eam rem saepe cum imperfecto,

---

[36]) cf. Schmidt, zur Tempuslehre der griech. Sprache. Zeitschrift für das Gymnasialwesen 1863, p. 390.

quod est tempus descriptionis, conjungitur, rarius cum aoristo nonnulla tamen exempla apud scriptorem legi: I 61, 19 *μετὰ δὲ χρόνος διέφυ καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο* (erant parata, fertig) *ἐς τὴν κάτοδον*. 179, 1 *δεῖ με φράσαι ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἡ γῆ ἀναισιμώθη καὶ τὸ τεῖχος ὅντινα τρόπον ἔργαστο*. VII 193, 4 *οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος καὶ τὸ κῦμα ἔστρωτο, — ἔπλεον* (cf. Kühner griech. Gram. p. 145). IX 97, 6 *ἐνθαῦτα τάς τε νέας ἀνείρυσαν καὶ περιεβάλοντο ἕρκος — καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἕρκος κατέπηξαν καὶ παρεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι*.

Hoc loco etiam conjunctio verborum *ἔχειν* et *εἶναι* cum aoristi participiis perstringenda est, quam poëtarum tragicorum modo auctor saepissime usurpat, ut et actionem quandam semel factam et eventum vel statum ex actione ortum denotet, ita ut illius conjunctionis eadem fere sit ac perfecti et pluspuamperfecti significatio. Sed hujus loci non est uberius de ea re loqui, quare locos indicasse satis habeo: I 18, 7. 27, 19. 28, 4. 37, 8. 41, 5. 73, 7. 75, 2. 99, 4. 103, 8. 105, 12. 163, 5. II 49, 3 et 8. 58, 5. 108, 7. III 7, 1. 48, 3. VIII 137, 2.

Exemplis quae supra attuli, satis intellegitur, quanta sit in lingua Graeca inter tempora praeterita differentia, qua de causa maxime nobis cavendum est, ne tempora linguae Latinae vel nostrae praeterita cum praeteritis Graecis permisceamus, cum illa tempora etiam aoristi Graeci partes subeant. Quae cum ita sint, mirum esse non potest, quod non raro eis locis, quibus ex nostro loquendi usu alia tempora exspectamus, aoristum scriptum videmus; velut in nuntiis afferendis aoristus poni solet, quamquam manifestum est Graecos aptius perfectum usurpaturos fuisse. Cujus rei causa in eo continetur, quod Graeci tempus, quo nuntius dimittitur, non quo advenit, spectare solent; nos talibus locis praesens tempus adhibemus[37]).

Huc pertinent:

I 69, 4 *ἔπεμψε ἡμέας Κροῖσος* (nos: „es schickt uns“) III 21, 3 *βασιλεὺς — ἡμέας τε ἀπέπεμψε — καὶ διδοῖ*. V 33, 20 *οὐ σὲ ἀπέστειλε Ἀρταφρένης;* 98, 9 *ἔπεμψέ με*. 109, 13 *ἡμέας δὲ ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων*. VII 136, 10

---

[37]) cf. Rost, griech. Gr. § 117, 3 Anm. 1a.

ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι. 157, 4. id. 75, 10 ἔπεμψέ με στρατηγός. IX 7 α, 1 ἔπεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι. 12, 7 ἔπεμψάν με Ἀργεῖοι.

Aoristi usus tam late patet, ut ubicumque actionis qualitatem diligenter et accurate exprimi nihil refert, ille ponatur, etiamsi actio pertinet ad praesens tempus, quin etiam conjunggitur cum particulis[38]) νῦν et ἤδη, velut I 30, 13 νῦν ὦν ἐπείρεσθαί με ἵμερος ἐπῆλθέ σε εἴ τινα ἤδη πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. 68, 12 τῶν νῦν ἄνοιξα. 191, 25 νῦν δὲ — σφι παρέστησαν οἱ Πέρσαι. 196, 30 οὐ μέντοι νῦν γε διετέλεσε ἐών. III 15, 15 νῦν δὲ — ὁ Ψαμμήνιτος ἔλαβε τὸν μισθόν. 155, 15 νῦν δ' ἐπ' ἐμεωυτοῦ βαλόμενος ἔπρηξα. V 65, 6 νῦν δὲ συντυχίῃ τοῖσι μὲν κακῇ ἐπεγένετο. VI 30, 3 νῦν δέ μιν — ἀνεσταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνήνειкαν. 47, 3 ἥτις νῦν — τὸ οὔνομα ἔσχε. VII 8 α, 16 διὸ ἡμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα. 46, 5 ὡς πολλὸν ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον. 50, 19 νῦν δὲ — ἐς τοῦτό σφεα προηγάγοντο. 104, 25 νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς ἔλεξα. VIII 100, 22 τῶν ἐποίησαν νῦν τε καὶ πρότερον. IX 7 β, 11 νῦν δὲ ὅτι τάχος στρατιὴν ἅμα ἡμῖν ἐκέλευσαν ὑμέας ἐκπέμπειν. Hic nos perfectum usurpamus.

Si complures actiones hypotactice inter se conectuntur, aoristo indicatur praeterita res, quae prius facta est quam alia; itaque in enuntiatis temporalibus, quae incipiunt a conjunctionibus ἐπεί, ἐπείτε, ἐπειδή, ὡς, ὅτε, plerumque aoristus ponitur, etiamsi actio ipsa, ad quam prius facta refertur, praeterito tempore incidit, ut I 12, 1 ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλήν, νυκτὸς γενομένης εἵπετο ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. I 76, 14 Κῦρος δὲ ὡς ἀπίκετο καὶ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροίσῳ, ἐνθαῦτα — ἐπειρῶντο — ἀλλήλων. Cujus rei multa exempla afferre supervacaneum est, id autem non est praetermittendum, etiam in his enuntiatis Herodotum magis quam quemquam alium, si effectum ex actione prius facta ortum nobis ante oculos ponere vult, plusquamperfecto uti.

Exempli causa affero:

---

[38]) cf. Scheuerlein, Syntax der griech. Sprache p. 332.

I 116, 12 *ἐπεὶ δὲ ὑπελέλειπτο ὁ βουκόλος, μοῦνος μουνωθέντα τάδε αὐτὸν εἴρετο ὁ Ἀστυάγης.* III 51, 1 *ἐπεὶ δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος ὅ τε Περίανδρος παρηβήκεε καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ οὐκέτι εἶναι δυνατὸς — ἐπεκάλεε.* IX 44, 3 *ὡς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο καὶ ἡσυχίη ἐδόκεε εἶναι* etc. Semel exstat praesens: V 55, 3 *ἐπεὶ Ἵππαρχον — κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἁρμόδιος —, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ᾽ ἔτεα τέσσερα.* Etiam in enuntiatis relativis exstat aoristus pro nostro plusquamperfecto: I 29, 8 *ἵνα δὴ μή τινα τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο.* 44, 1 *ὁ δὲ Κροῖσος μᾶλλόν τι — ἐδεινολογέετο ὅτι μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς φόνου ἐκάθηρε.* III 10, 7 *ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι —, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο.*

Persaepe in enuntiatis primariis sic adhibetur: I 14, 13 *ἀνέθηκε* (dedicaverat) *γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιλήιον θρόνον.* 18, 13 *καὶ γὰρ δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι — τὸν πόλεμον συνδιήνεικαν.* 25, 3 *ἀνέθηκε δὲ ἐκφυγὼν τὴν νοῦσον — κρητῆρα.* 30, 1 *αὐτῶν δὴ ὦν τούτων καὶ τῆς θεωρίης ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκεν ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο.* 74, 10 *τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἴωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι.* 77, 7 *ἐποιήσατο γὰρ καὶ πρὸς Ἄμασιν — συμμαχίην πρότερον.* III 10, 4 *ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ Ἄμασις τέσσερα καὶ τεσσεράκοντα ἔτεα ἀπέθανε.* 14, 18 *ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασιλήιοι δικασταί.* 47, 9 *καὶ γὰρ θώρηκα ἐλήσαντο τῷ προτέρῳ ἔτει.* IX 93, 1 *τούτου τὸν πατέρα κατέλαβε Εὐήνιον πρῆγμα τοιόνδε.*

Qui usus, qui in lingua Graeca non offendit, eo minus omittendus est, cum in lingua nostra et Latina accuratissime observetur temporum ratio, quae Graeci res et facta absolute narrantes negligunt.

Conjunctiones *ἕως, μέχρι οὗ, ἐς ὅ,* si significant „donec," „bis", apud auctorem semper fere aoristum recipiunt; locos enumerabo:

I 67, 20 *Λακεδαιμόνιοι ἀπεῖχον τὴν ἐξευρέσιος — ἐς ὃ Λίχης ἀνεῦρε.* 115, 12 *λόγον εἶχε οὐδένα, ἐς ὃ ἔλαβε τὴν δίκην.* 130, 10 *Ἀστυάγεα Κῦρος εἶχε παρ᾽ ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε.* 187, 9 *ὁ τάφος ἦν ἀκίνητος μέχρι οὗ ἐς Λα-*

ρεῖον περιῆλθε ἡ βασιληίη. 191, 30 ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι, ἐς ὃ δὴ ἐπύθοντο.

II 130, 2 διεξήιε τὸν ἤπειρον, ἐς ὃ — κατεστρέψατο. 118, 16 οἱ δὲ Ἕλληνες — ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἐξεῖλον. 143, 9 οἱ ἱερέες ἐμοὶ ἀπεδείκνυσαν, ἕως οὗ ἀπέδεξαν ἁπάσας αὐτάς. 143, 15 ἀντεγενεαλόγησαν δὲ ὧδε, — ἐς ὃ ἀπέδεξαν. 150, 14 τὸν δὲ χοῦν — ἐξεφόρεον, ἐς ὃ κατεργάσαντο ὅ τι ἐβούλοντο. 157, 3 ἐπολιόρκεε, ἐς ὃ ἐξεῖλε.

III 136, 6 ἀπεγράφοντο, ἐς ὃ — ἀπίκοντο ἐς Τάραντα. 158, 9 ἔμενον ἐν τῇ ἑωυτοῦ τάξι ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ οὗτοι ἔμαθον προδεδομένοι.

IV 105, 5 ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον, ἐς ὃ πιεζόμενοι οἴκησαν. 122, 11 οἱ Πέρσαι ἐδίωκον, ἐς ὃ ἀπίκοντο. 166, 6 ἐμιμέετο τοῦτον, ἐς ὃ ἔλαβε τὸν μισθόν. 203, 19 ἐφόνευον, ἐς ὃ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο.

V 28, 6 Μίλητος — νοσήσασα (sc. ἦν), μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν. 92 γ, 21. ἀλλήλων ἅπτοντο — ἐς ὃ ἔδοξε μετίσχειν. 92 ρ, 15 κολούων δὲ ἔρριπτε, ἐς ὃ — διέφθειρε. 97, 11 οὐδὲν ὅ τι οὐκ ὑπίσχετο, ἐς ὃ ἀνέπεισε.

VI 15, 9 ἐναυμάχεον, ἐς ὃ ἀπέβαλον. 24, 6 ἐς Σικελίην ἀπίκετο καὶ αὖτις — παρὰ βασιλέα, ἔς ὃ ἐτελεύτησε. 40, 7 Μιλτιάδης ἔφευγε Χερσόνησον, ἐς ὃ οἵ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν καὶ ἐκεῖνον Δόλογκοι κατήγαγον. 75, 14 προέβαινε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς, ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπίκετο. 83, 3 οἱ δοῦλοι αὐτῶν ἔσχον πάντα, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες. 83, 9 πόλεμός σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχνόν, ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν. 99, 8 τὴν γῆν σφεων ἔκειρον, ἐς ὃ οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην. 140, 10 Μυριναῖοι — ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ οὗτοι παρέστησαν.

VII 23, 5 παρεδίδοσαν τὸν χοῦν, ἕως ἀπίκοντο. 58, 16 ἤιε ἐς ἑσπέρην, ἐς ὃ ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. 60, 11 ἄλλους ἐσεβίβαζον, μέχρι οὗ πάντας ἐξηρίθμησαν. 100, 4 παρ' ἔθνος ἓν ἕκαστον ἐπυνθάνετο, ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα ἀπίκοντο. 113, 3 ἤιε πρὸς ἑσπέρην, ἐς ὃ ἀπίκετο ἐπὶ ποταμόν. 181, 3 ἀντεῖχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεκρεουργήθη ἅπας. 225, 4 ὠθισμὸς ἐγένετο πολλός ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους.

225, 6 τοῦτο δὲ συνεστήκεε, μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο.

VIII 58, 5 Θεμιστοκλέης παριζόμενός οἱ καταλέγει κεῖνα, ἐς ὃ ἀνέγνωσε. 100, 1 περὶ Πέρσας μὲν ἦν ταῦτα, μέχρι οὗ Ξέρξης αὐτός σφεας ἔπαυσε.

IX 62, 8 ἐγίνετο ἡ μάχη ἰσχυρή, ἐς ὃ ἀπίκοντο ἐς ὠθισμόν.

Eorum verborum, quorum aoristus deest, exstat imperfectum:

I 158, 7 Ἀριστόδικος — ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἐς ὃ — ἤισαν ἄλλοι. 196, 19 ταύτην ἀνεκήρυσσε, ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλάχιστον ἐπισταμένῳ προσέκειτο. III 48, 19 ἐς τοῦτο δὲ τόδε ἐγίνετο, ἐς ὃ οἱ φύλακοι οἴχοντο. IV 160, 2 τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι ἐστασίασε, ἐς ὃ οὗτοι οἴχοντο — καὶ ἔκτισαν πόλιν.

Perraro aliorum verborum imperfectum auctor usurpat, rarius etiam plusquamperfectum; illud: IV 160, 10 ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως εἵπετο φεύγουσι, ἐς ὃ ἐν Λεύκωνι — ἐγίνετο ἐπιδιώκων καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι. VI 113, 10 τοῖσι Πέρσῃσι εἵποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐς τὴν θάλασσαν ἀπικόμενοι πῦρ τε αἴτεον καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν.[39]) IX 94, 5 λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο, ἐς ὃ κατέβαινον συλλυπεύμενοι τῷ πάθεϊ, hoc: V 51, 12 προέβαινε — Ἀρισταγόρης, ἐς ὃ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑπεδέδεκτο καὶ τὸ παιδίον ηὐδάξατο. Semel exstat praesens historicum: VI 75, 10 ἀπείλεε, ἐς ὃ δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος διδοῖ οἱ μάχαιραν.

Venio nunc ad aoristi qui dicitur gnomicus vel empiricus usum[40]), quem paucis perstringere mihi liceat. Qua in quaestione id tenendum est non aliam hic cerni aoristi vim atque naturam quam in reliquis ejus usus generibus. Sed cum id quod semel factum est, certis condicionibus factum sit, id iisdem conditionibus saepius eventurum esse, quin etiam evenire solere probabili ratiocinatione concludere possumus. Quo fit, ut aoristus in

[39]) cf. Stein ad hunc locum.

[40]) cf. Kühner, gr. Gr. § 386, 7 G. Hermann, de emend. rat. gr. gr. Schwalbe, Beitrag zur historischen Entwicklung der Lehre von den Temporibus und Modis des giech. Verbums, Progr. Magdeburg 1838, p. 14. Moller, über den gnomischen Aor. Philol VIII p. 113. IX p. 346.

sententiis communibus repetitionis significationem accipiat atque ita quidem, ut non solum de rebus praeteritis, sed etiam de praesentibus et futuris iteratis adhibeatur. Nos hic praesens tempus usurpamus; Graeci autem cum aoristum ponunt, caute provident, ne plus affirment quam quod usu comprobatum est. Atque apud Herodotum quidem ille aoristus gnomicus perfrequenter invenitur. Ut enim in nostro sermone multarum rerum inter se parium imago animo multo melius proponitur, si uno exemplo omnium instar utimur, ita Herodotus quoque in sententiis communibus et in moribus institutisque describendis aoristo utitur, ut id quod saepius fit, semel factum ponat, qua re actionem modo alacrem et vividam, modo repentinam depingit. Quibus in enuntiatis usum quendam Herodoti peculiarem observari licet; is enim plurimis locis, ubi aoristium gnomicum adhibet, particulam „*ὦν*“ addit, qua verba a praepositionibus suis distrahuntur; aoristus solus paucis locis exstat:

I 32, 50 *πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ θεὸς προρρίζους ἀνέτρεψε.* II 20, 7 *πολλάκις δὲ ἐτησίαι μὲν οὔκων ἔπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τὠυτὸ ἐργάζεται.* VII 172, 18 *οὐδαμὰ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ.* Aoristus est conjunctus cum praesenti et verbo *φιλεῖν:* III 82, 10 *ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ πολλοῖσι — ἔχθεα ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι · αὐτὸς γὰρ ἕκαστος — ἐς ἔχθεα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται, ἐξ ὦν στάσιες ἐγγίνονται, ἐκ δὲ στασίων φόνος · ἐκ δὲ τοῦ φόνου ἀπέβη ἐς μουναρχίην, καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε ὅσῳ ἐστὶ τοῦτο ἄριστον.* Ad hunc locum recte dicit Franke:[41]) „So wie er also zur Hauptsache kommt, geht er zur erzählenden Darstellung über und stellt als ein einzelnes historisches Factum dar, was sich leicht als ein öfters oder gewöhnlich vorkommendes Ereigniss erkennen lässt.“

Priusquam ad reliqua exempla transeo, pauca de particula *ὦν* afferam, cum a multis adhuc non recte de ea judicatum esse mihi videatur. Steinius quidem dicit ad I 132, 13: *ὦν* markirt den Nachsatz wie c. 69, 8 etc., mea autem sententia hoc loco particula eandem notionem habet atque eis locis, qui-

---

[41]) Berichte über die Verhandlungen der k. sächsischen Gesellschaft der Wissenschaften 1854 philol. hist. Class. II p. 84.

bus verba a praepositionibus suis ea disjunguntur, in tmesi quae dicitur. Cum enim omnibus fere locis, ubi Herodotus aoristum gnomicum vel empiricum ponit, ille cum particula *ὦν* conjunctus sit, qui usus Steinio ex familiari sermone videtur esse petitus, in ea eam significationem inesse puto, quae respondeat aoristi gnomici naturae: haec autem est eadem atque in relativis cum particula conjunctis *ὁστιστοῦν, ὁπωσοῦν* etc., ut non solum ex contextu verborum, sed jam ex particula aoristo addita intelligi possit, actionem non semel incidisse, sed saepius aut semper fieri solere. Itaque particula auget et confirmat vim aoristi gnomici. Sed haec de ea re. Nunc afferam exempla; in quibus plerumque aoristus cum praesenti conjungitur et non raro enuntiationes relativae et temporales praemittuntur:

I 132, 11 *ἐπεὰν δὲ διαμιστύλας κατὰ μέρεα τὸ ἱρήϊον ἑψήσῃ τὰ κρέα, — ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὦν πάντα τὰ κρέα.* 194, 19 *ἐπεὰν ὦν ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὴν Βαβυλῶνα — νομέας μὲν τοῦ πλοίου καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπ᾽ ὦν ἐκήρυξαν, τὰς δὲ διφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ τοὺς ὄνους ἀπελαύνουσι* etc. II 39, 10 *οἱ δὲ φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν ἀπ᾽ ὦν ἔδοντο, — οἱ δ᾽ ἐκβάλλουσι ἐς τὸν ποταμόν.* 40, 4 *ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὸν βοῦν, κατευξάμενοι κοιλίην μὲν κείνην πᾶσαν ἐξ ὦν εἷλον, σπλάγχνα δὲ αὐτοῦ λείπουσι* etc. 47, 2 *ἤν τις ψαύσῃ αὐτῶν παριὼν ὑός, αὐτοῖσι τοῖσι ἱματίοισι ἀπ᾽ ὦν ἔβαψε ἑωυτὸν βὰς ἐς τὸν ποταμόν.* 47, 15 *ἐπεὰν θύσῃ, τὴν οὐρὴν ἄκρην — κατ᾽ ὦν ἐκάλυψε πάσῃ τῇ πιμελῇ — καὶ ἔπειτα καταγίζει πυρί.* 70, 8 *ἐπεὰν δὲ ἐξελκυσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἁπάντων ὁ θηρευτὴς πηλῷ κατ᾽ ὦν ἔπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.* 85, 1 *τοῖσι ἂν ἀπογένηται ἐκ τῶν οἰκίων ἄνθρωπος —, τὸ θῆλυ γένος πᾶν — κατ᾽ ὦν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ —, κἄπειτα — τύπτονται* etc. 86, 15 *μετὰ δὲ λίθῳ — ἐξ ὦν εἷλον τὴν κοιλίην πᾶσαν, ἐκκαθήραντες δὲ — διηθέουσι.* 87, 4 *ἐπεὰν τοὺς κλυστῆρας πλήσωνται —, ἐν ὦν ἔπλησαν τοῦ νεκροῦ τὴν κοιλίην, κατὰ δὲ τὴν ἕδρην ἐσηθήσαντες — ταριχεύουσι.* 87, 14 *ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ᾽ ὦν ἔδωκαν οὕτω τὸν νεκρόν.* 88, 3 *τὴν κοιλίην ταριχεύουσι τὰς ἑβδ. ἡμέρας καὶ ἔπειτα ἀπ᾽ ὦν ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι.* 96, 8 *νομεῦσι δὲ*

οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ἁρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλῳ. 122, 9 *φᾶρος δὲ αὐτήμερον ἐξυφήναντες οἱ ἱερέες κατ᾽ ὧν ἔδησαν ἑνὸς ἑωυτῶν μίτρῃ τοὺς ὀφθαλμούς, ἀγαγόντες δέ μιν — ἀπαλλάσσονται ὀπίσω.* III 82, 22 *ἐκ δὲ αὐτῶν θωυμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ δήμου, θωυμαζόμενος δὲ ἀν᾽ ὧν ἐφάνη μούναρχος ἐών.* IV 60, 3 *ὁ δὲ θύων — καταβάλλει μιν, πίπτοντος δέ ἱερηίου ἐπικαλέει τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ, καὶ ἔπειτα βρόχῳ περὶ ὦν ἔβαλε τὸν αὐχένα, σκυταλίδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει καὶ ἀποπνίγει.* 196, 11 *οἱ δὲ προσελθόντες ἄλλον πρὸς ὦν ἔθηκαν χρυσόν, ἐς ὃ ἂν πείθωσι.* VII 10 ε, 6 *ἐπεάν σφι ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλῃ ἢ βροντήν, δι᾽ ὧν ἐφθάρησαν ἀναξίως ἑωυτῶν.*

Reliquum est, ut pauca dicam de uno apud Herodotum loco, quo aoristus pro praesenti exstare videtur: IX 48, 18 *τί δὴ οὐ πρὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπείτε δεδόξωσθε εἶναι ἄριστοι, πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς ἴσους ἀριθμὸν ἐμαχεσάμεθα;* Haec interrogatio, quae saepe a scriptoribus Atticis, et maxime in Ptatonis dialogis usurpatur, imperativi loco ponitur et cum aoristo actionem quasi removeat in tempus praeteritum, ita ut illa perfecta eogitetur, summam alacritatem et gravitatem efficit. Quodsi noster hac structura tam raro usus est, id inde fit, quod, ut jam supra dictum est, in universum simplicem et tranquillum scribendi modum adhibere solet.

VITA.

Fridericus Augustus Zander natus sum die IX mensis Maji a. h. s. LVII Beetzendorfii, in foro nundiario Palaeomarchico, patre Friderico, matre Elisabetha de gente Bonness, quos non superstites valde lugeo. Fidei addictus sum evangelicae. Postquam vici mei scholam elementariam usque ad annum duodecimum frequentavi, per octo annos gymnasii Soltquellensis alumnus eram. Cum paschali tempore a. h. s. LXXVII dignus inventus essem, qui universitatem adirem, academiae Berolinensis cives receptus sum philologiae studiosum me professus. Ibi per sex semestria audivi scholas E. Curtii, Droyseni, Harmsii, Huebneri, Kirchhoffii, Paulseni, Steinthalii, Vahleni, Zelleri. Deinde Halas transmigravi ibique docuerunt me: Dittenberger, Droysen, Duemmler, Ewald, Haym, Hertzberg, Hiller, Keil, Kramer, Ulrici, quibus viris illustribus, ut qui optime de me meriti sint, gratiam habeo quam maximam.